

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE
Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Relasjoner i trosopplæringen

En analyse og drøfting av hvordan relasjonelt ungdomsarbeid (Root) er relevant for trosopplæring i en norsk folkekirkekontekst.

Duh Tong Lian

Veileder

Førstelektor Tron Fagermoen

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5065: Masteroppgave profesjonsstudiet i teologi (30 ECTS), Høst 2019

Antall ord: 21 510

All ære til Gud.

«La kjærligheten være oppriktig. Avsky det onde, hold dere til det gode. Elsk hverandre inderlig som søsken, sett de andre høyere enn dere selv. Vær ikke lunkne, men ivrige. Vær brennende i Ånden, tjen Herren! Vær glade i håpet, tålmodige i motgangen, utholdende i bønner. Vær med og hjelp de hellige som lider nød, og legg vinn på gjestfrihet. Velsign dem som forfølger dere, velsign, og forbann ikke. Gled dere med de glade og gråt med dem som gråter. Hold sammen i enighet. Gjør dere ikke for høye tanker, men hold dere gjerne til det lave, og vær ikke selvkloke. Gjengjeld ikke ondt med ondt, ha tanke for det som er godt for alle mennesker». (Rom 12,9-17)

Forord

Hvem hadde trodd at en gutt som var, og er, så uinteressert i å gå på skolen at han nektet å dra på skolen hvis ikke mamma hans var med, til slutt skulle ende opp med å skrive en masteravhandling i Profesjonsstudiet i teologi. Og i tillegg på annet språk enn sitt morsmål. Ikke jeg. Før hadde jeg aldri drømt eller sett det for meg. Jeg takker Gud for at han leder meg inn i sin tjeneste og til gjengjeld, skal jeg tjene ham av hele mitt hjerte, sjel, sinn og av all min kraft.

Jeg vil også takke foreldrene mine for å ha jobbet hardt for barna sine slik at vi skulle ha et godt og bedre liv, mens dere selv opplevd alle salgs utfordringer. Jeg er evig takknemlig for å ha dere som foreldre, og jeg er utrolig glad i dere. Takk til mine brødre og søster for deres oppmuntringer, omsorg, kjærlighet og bønner. En ting som jeg ønsket jeg har gjort tidligere, er å sette meg inn i Roots relasjonsarbeid. Jeg tror det ville ha endret noe av situasjonen som familie er i, slik at vi kunne fått et bedre og sunnere forhold.

«Bedre sent enn aldri» er et gammelt ordtak. Derfor vil jeg takke Tron Fagermoen for å ha ledet meg inn i å skrive hva relasjoner betyr for Kristi inkarnasjonen. Jeg er veldig takknemlig for din godhet, tålmodighet, hjelpsom, i tillegg til gode og meningsfulle veiledningstimer som du har gitt meg. Takk for troen du hadde på meg da jeg selv var i tvilt, gjennom motgang og utfordringer. Tusen millioner takk.

Videre vil jeg takke Mia for gjennomlesning av oppgaven min gjennom hennes egne hektiske semester, og en stor takk til min venn Åsulv, som har vært med meg fra starten av. Takk for hjelpen med å gjennomlese og pirke i oppgavene mine før innlevering. Jeg vil også rette en stor takk til Peter for å ha vært den beste samtalepartnern i skriveperioden. Hvor jeg av og til var egoistisk, klaget og var negativ, tålte du å lytte til meg, og du ser alltid positivt på alt. Jeg glemmer ikke at du kom med oppmuntrende ord og tok meg for å spise indisk mat og gå kino for å glemme problemene, og for å ta litt pause fra den hektiske skrivingen. Tenk å ha deg som venn, jeg er veldig heldig, takk.

Sist men ikke minst, takk til Sanna. Du har hjulpet meg til å se lyspunkt underveis, og har motivert meg til å gjøre det beste jeg kan. Takk for at du tok deg tid til å lese gjennom oppgaven, og for hjelp med grammatikk og setningsoppbygging. Du gjør meg til en bedre skriver. Tusen takk.

Sammendrag

Problemstillingen for denne avhandlingen består at en hovedproblemstilling med tre underspørsmål. Problemstillingen er: Hva kjennetegner Andrew Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid, og hvordan er denne forståelsen relevant for trosopplæringen i en norsk folkekirkekontekst?

- 1) *Hvordan relaterer Roots tenkning om relasjonelt ungdomsarbeid seg til den ekklesiologisk-pedagogiske diskursen om trosopplæring innenfor Den norske kirke?*
- 2) *Hvordan kan Root bidra i forhold til spenningen mellom bredde- og dybdeidealet i trosopplæringen? Er Roots tenkning bare relevant for den kontinuerlige trosopplæringen eller også for den punktuelle?*
- 3) *Hvordan utfordrer Root det manglende inkarnasjonsfokuset og misjonsforståelsen i plan for trosopplæring?*

Jeg er interessert i Roots relasjonelle ungdomsarbeid. Derfor har jeg gjennomført en analyse med utgangspunkt i tre spørsmål: hvordan menneskets relasjon til Gud, til medmennesker og til seg selv kommer til uttrykk hos Root. Dette utgjør materialet for denne avhandlingen. Hovedmaterialet mitt er Andrew Roots *Revisiting Relational Youth Ministry* fra 2007. Jeg har også brukt *Life Together* (1996) av Dietrich Bonhoeffer som en støtte til påstander hentet fra Root. I tillegg har jeg brukt tre artikler, skrevet av Tveitereid, Fagermoen og Fjeldstad, for å supplere de tre ulike underspørsmålene. Jeg har brukt andre artikler, ordbok og nettsider for å gjøre oppgaven bredere.

For å besvare oppgaven har jeg brukt praktisk-teologisk metode fordi jeg synes det er fruktbart å se på forholdet mellom praksis og teori. I tillegg falt det seg naturlig å bruke hermeneutisk metode som handler om teksttolkning ettersom jeg har analysert en bok.

Jeg kom ikke frem til en bestemt konklusjon i denne oppgaven, muligens fordi relasjonelt ungdomsarbeid har sitt opphav i en annen kontekst. Konklusjonen er todelt, for relasjonelt ungdomsarbeid er på den ene siden relevant i en norsk folkekirkekontekst, mens den samtidig ikke overlapper fullstendig.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn og begrunnelse for valg av tema.....	1
1.2 Problemstilling.....	3
1.3 Materiale.....	4
1.3.1 Andrew Root.....	4
1.4 Metodiske refleksjoner.....	5
1.4.1 Praktisk teologi.....	5
1.4.2 Hermeneutikk.....	7
1.5 Disposisjon.....	8
2. Root om relasjoner.....	9
2.1 Relasjonen til Gud.....	9
2.1.1 Inkarnasjon.....	10
2.1.2 Korset.....	11
2.1.3 Oppstandelsen.....	12
2.1.4 Oppsummering.....	12
2.2 Relasjonen til andre mennesker.....	13
2.2.1 Da skylder også vi å elske hverandre.....	13
2.2.2 Kirken og verden.....	14
2.2.3 Du og Jeg.....	15
2.2.4 Etisk handling.....	16
2.2.5 Forvandling skjer i møte med andre mennesker.....	19
2.2.6 Det å være et menneske.....	19
2.2.7 Oppsummering.....	20
2.3 Menneskets relasjon til seg selv.....	21
2.3.1 Life Together av Bonhoeffer.....	22

2.3.2	Selvrettferdigjørelse	22
2.3.3	Det å tenke lite på seg selv (Rom 12,3).....	23
2.3.4	Viktigheten av selvrefleksjon i møte med andre mennesker.....	24
2.3.5	Oppsummering	25
3.	Relasjonelt ungdomsarbeid og trosopplæring i folkekirken	26
3.1	Innledning	26
3.2	Den norske kirkes trosopplæring	27
3.2.1	Opphav og bakgrunn	27
3.2.2	Planen: Gud gir – Vi deler.....	28
3.3	En kirke for folket.....	29
3.4	Hvilken kirke? Læring for hvem?	30
3.4.1	De ekklesiologiske modellene.....	31
3.4.2	To læringssyn	32
3.4.3	Trosopplæringstyper.....	33
3.5	Relasjonelt ungdomsarbeid og ulike trosopplæringstyper.....	35
3.6	Oppsummering	39
4.	Relasjonelt ungdomsarbeid og spenning mellom bredde- og dybde.....	40
4.1	Tidsavgrensede breddetiltak	40
4.2	Hvordan kan Root bidra i dette spenningsforholdet?	43
4.2.1	Kontakt mellom kirken og befolkningen	43
4.3	Roots tenkning av det kontinuerlige dype og det punktuelle hjørnet	44
4.4	Oppsummering	49
5.	Relasjonelt ungdomsarbeid og trosopplæring i et flerkulturelt samfunn	49
5.1	Root om inkarnasjon og misjon i trosopplærings	51
5.2	Oppsummering	53
6.	Oppsummering / konklusjon	54
7.	Litteraturliste	57

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og begrunnelse for valg av tema

Det overordnede teamet for denne oppgaven er relevansen av såkalt *relasjonelt ungdomsarbeid* for trosopplæringen i Den norske kirke. Grunnen til at jeg har valgt dette temaet er at jeg mener det er viktig for en folkekirke i dagens kontekst å reflektere mer over relasjonsbyggingens plass i trosopplæringen. Noe av det som kjennetegner folkekirken generelt og trosopplæringen spesielt, er at den har en bred kontaktflate. Målet for Den norske kirke er som kjent å gi en sammenhengende trosopplæring for kirkens medlemmer fra de er døpt til de er fylt atten år. Samtidig er det også slik at mange av møtene kirken har med sine dømte medlemmer er relativt korte og tidsavgrensede. Hvilken plass har så relasjoner i en slik trosopplæring? Hva er den teologiske motivasjonen for å arbeide med relasjoner? Hvordan kan en trosopplæring preget av relasjonelt ungdomsarbeid se ut?

En som har jobbet mye med spørsmålet om relasjonenes betydning i kristent ungdomsarbeid er den nord-amerikanske teologen Andrew Root. I boken *Revisiting Relational Youth Ministry* (2007), argumenterer han for at relasjonen er et mål i seg selv, ikke et middel for å oppnå noe annet. Med henvisning til Dietrich Bonhoeffers (1906-1945) teologi, understreker Root at det er i selve relasjonen, i samhandling mellom mennesker, at Kristus møter oss. Å vektlegge relasjonenes betydning er med andre ord ikke en strategi kirken skal bruke for «å nå de unge». Å løfte fram relasjonene er tvert imot en respons på inkarnasjonsmysteriet: Det at Gud har knyttet seg til menneskeheten i Kristus, betyr at det nettopp er i relasjonene til andre at den treenige Gud er å finne. Relasjonelt ungdomsarbeid handler derfor om å knytte bånd, det handler om å dele gleder og sorger, om mennesker som møter andre mennesker uten baktanke eller skjulte motiver, og fører til at man kan ta inkarnasjonen på alvor (Root, 2007, s.15).

Innenfor nord-amerikansk protestantisk kirkeliv har det i følge Root vært en tendens til å tenke at relasjonelt ungdomsarbeid handler om å «bruke» vennskap eller relasjoner for å få ungdommer til å akseptere det kristne budskapet. I tverrkirkelige organisasjoner som *Youth*

for *Christ* og *Young Life*¹, har dette vært en utbredt oppfatning. Disse organisasjonene oppsto etter den andre verdenskrig, og deres tenkning og praksis har fortsatt stor innflytelse på hvordan ungdomsarbeid praktiseres i nord-amerikansk kontekst. Root (2007, s.30,40) skriver at dersom vi ser tilbake til begynnelsen av 1900-tallet, var relasjonsarbeid nærmest irrelevant å ta opp. Den gang var mennesker en del av en større familie, og de hadde ikke det samme behovet for tilhørighet til en institusjon. Det var først etter andre verdenskrig, hovedsakelig gjennom initiativ fra organisasjonene *Youth for Christ* og *Young Life*, at ungdomsarbeid ble en viktig plattform for å henvende seg til datidens moderne tenåringer. Root (2007) skriver at gjennom kontakt mellom voksne og unge, kunne den voksne innta tenåringens perspektiv, og dette ble ledende for ungdomsarbeid etter andre verdenskrig. Resultatet ble at man begynte å snakke seriøst om relasjonelt arbeid i en kristen kontekst. Årsaken til at relasjonene ble satt på dagsordenen var at familiebandene ble svekket etter krigen som følge av den industrielle utviklingen og forventinger i det nye samfunnet. Root (2007, s.42-45) skriver at disse endringene førte til en ny vektlegging av selvvalgte relasjoner. Ungdommer har i større grad enn før en frihet til å forhandle og opprettholde sin identitet gjennom relasjoner til andre. Fra denne tankegangen, sprang organisasjonen *Young Life* ut, en gruppe som fokuserte på nærhet gjennom det selvvalgte forholdet.

Dette initiativet anvendes, i følge Root, feilaktig av organisasjoner som *Young Life*. Her «brukes» nemlig relasjonene til å få ungdommene til å akseptere et bestemt budskap. Det henvises i denne sammenhengen ofte til inkarnasjonen som begrunnelse for engasjement for ungdomsarbeid, skriver Root (2011, s.21). Dette er oftere av funksjonelle / instrumentelle årsaker enn av teologiske, fordi vi må skape bånd til andre mennesker. Relasjoner er den eneste måten å få de unge til å komme, tro og delta i en kristen sammenheng. Å hevde at inkarnasjon er en bibelsk modell for å bruke relasjoner som en måte for å komme i kontakt med ungdommenes livsverden kan få alvorlige konsekvenser, fordi det fører til en misoppfatning av hva inkarnasjon innebærer, skriver Root (2011, s.21). Inkarnasjonen blir

¹*Youth for Christ* og *Young Life* er to organisasjoner med sitt opphav i Amerika på 1930- og 1940-tallet. Disse fokuserer på å spre det kristne budskap ved å oppsøke unge der de er, og bruker relasjoner for å la dem bli kjent med Jesus.

ikke sett på som en hendelse hvor en møter guddommelig handling, men fungerer i stedet som en strategisk modell for å oppnå innflytelse på unge mennesker i og gjennom relasjonen.

Det er store forskjeller mellom den nord-amerikanske protestantiske konteksten og en norsk folkekirke-kontekst. Det er også viktig å understreke at Root ikke jobber med trosopplæring snevert forstått, men med ungdomsarbeid i en litt videre forstand. Jeg mener likevel det er grunn til å undersøke om Roots kritiske og konstruktive refleksjoner rundt relasjonelt ungdomsarbeid, kan ha relevans også for trosopplæring i en norsk folkekirkekontekst. Jeg har selv gjennom ulike praksisperioder opplevd at det rettes stor oppmerksomhet mot relasjonenes betydning, også i en norsk trosopplæringskontekst. Hva er intensjonen med å jobbe med relasjoner? Handler det også hos oss om at relasjonene er et middel for trosopplæringen? Eller har vi ressurser til å utvikle en mer dyptgående teologisk tolkning av relasjonenes egenverdi, for eksempel i lys av inkarnasjonstanken? Det er ønsket om å reflektere videre over spørsmål som dette som har fått meg til å velge nettopp relasjonelt ungdomsarbeid i en norsk trosopplæringskontekst som tema for denne oppgaven. Mitt kontekstuelle utgangspunkt vil være innenfor Den norske folkekirke, og vil med andre ord være forskjellig fra Root selv, som skriver innenfor en nord-amerikansk protestantisk kirkekontekst.

1.2 Problemstilling

Hovedproblemstillingen for denne oppgaven har jeg valg å formulere slik: *Hva kjennetegner Andrew Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid, og hvordan er denne forståelsen av ungdomsarbeid relevant for trosopplæringen i en norsk folkekirkekontekst?*

Hva som ligger i sentrale begreper og uttrykk i denne problemstillingen, vil jeg komme tilbake til der det er naturlig i oppgaven. Den første delen av problemstillingen, som går på hva som kjennetegner Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid, vil jeg besvare ved å analysere hvordan forståelsen av menneskets relasjon til Gud (2.1), til medmennesker (2.2) og til seg selv (2.3), kommer til uttrykk hos Root. Den andre delen av hovedproblemstillingen, som fokuserer på relevansen av relasjonelt ungdomsarbeid i en norsk folkekirkekontekst, vil jeg besvare ved å løfte fram tre underproblemstillinger. Disse underproblemstillingene er:

- 1) *Hvordan relaterer Roots tenkning om relasjonelt ungdomsarbeid seg til den ekklesiologisk-pedagogiske diskursen om trosopplæring innenfor Den norske kirke?*

- 2) *Hvordan kan Root bidra i forhold til spenningen mellom bredde- og dybdeidealet i trosopplæringen? Er Roots tenkning bare relevant for den kontinuerlige trosopplæringen eller også for den punktuelle?*
- 3) *Hvordan utfordrer Root det manglende inkarnasjonsfokuset og misjonsforståelsen i plan for trosopplæring?*

1.3 Materiale

Materialer som jeg bruker i oppgaven har jeg delt i primærkilder og sekundærkilder.

Primærkilden er boken til Andrew Root, *Revisiting Relational Youth ministry. From a strategy of influence to a theology of incarnation* (2007). Jeg velger å basere meg på denne, fordi jeg oppfatter at han setter sammen en nødvendig misjonsretning og kristologisk ydmykhet. Med dette gjenskapes relasjonelt ungdomsarbeid på en måte som kan være relevant for trosopplæringen i en norsk folkekirkekontekst. Jeg anvender også *Life Together* (1996) av Bonhoeffer, samt noen av Roots artikler om relasjonstjeneste. Disse tekstene vil særlig bli analysert under punkt 2.3.

I drøftingsdelen har jeg valgt å bruke Tron Fagermoens artikkel: «Hvilken kirke? Læring for hvem?» (2015). Ved siden av Fagermoens artikkel vil jeg referere til Knut Tveitereids «Bredde og dybde, tidsavgrensing og kontinuitet (2015)», i tillegg til Knut-Helge Fjeldstads masteravhandling; *Inkarnasjonen* (2015).

I tillegg til den nevnte litteraturen ovenfor, har jeg også sekundærkilder som jeg har benyttet meg av. Disse inkluderer bøker, artikler, avhandlinger, ordbok, leksikon og Internett.

1.3.1 Andrew Root

Edward A. Trimmer (2008, s.121) fra Pfeiffer University, Charlotte, North Carolina beskriver Root som en ung stipendiat fersk fra Ph.d.-programmet ved Princeton. Root begynte å undervise ved Luther Seminary for over ti år siden. Ifølge Trimmer kommer Root fra en evangelisk, presbyteriansk bakgrunn som også har betydelig innvirkning på boken *Revisiting Relational Youth Ministry*. Boken er en omarbeidelse av Roots avhandling som ble publisert i 2007.

Siden har Root publisert seksten bøker, hvorav mange befinner seg på lister for årbøker. Han har vunnet blant annet Christianity Today's Book of Merit Award med boken *Theological Turn Of Youth Ministry* (2011). Ifølge hjemmesiden til Luther Seminary er Root kjent for en engasjerende stil som inneholder historie, teologisk dybde og humor. Han setter sammen teologi og historiefortelling for å utforske hvordan tjeneste fører oss inn i møte med guddommelig handling (luthersem.edu, 2020). En av hans største inspirasjoner er den tyske teologen og presten, Dietrich Bonhoeffer. Det som forårsaker Roots fascinasjon av Bonhoeffers teologi er hans kombinasjon av det virkelige liv og teologi. Dersom man har lest Roots bok, vil man gjenkjenne mye av teologien til Bonhoeffer.

I boka *Revisiting Relational Youth Ministry* som er hovedmaterialet for denne avhandlingen, begynner Root med å gjøre rede for hvordan relasjonelt ungdomsarbeid oppstod og ble praktisert tidligere. Deretter går han videre og setter fram en alternativ forståelse av hva som bør kjennetegne relasjonelt ungdomsarbeid, med utgangspunkt i Bonhoeffers kristosentrisk orienterte teologi. I denne delen viser han hvor det går en linje mellom «det virkelige liv» og relasjonelt ungdomsarbeid. Samtidig tilbyr han konkrete fremgangsmåter som gjenoppretter det relasjonelle ungdomsarbeidets fotfeste i Guds lidende kjærlighet i Jesus Kristus, ifølge Kenda C. Dean².

1.4 Metodiske refleksjoner

1.4.1 Praktisk teologi

Denne masteravhandlingen er skrevet innenfor fagfeltet *praktisk teologi*. Dette er et fagfelt som de siste 20 – 30 årene har utviklet seg mye. Lenge var det ulike former for teori-praksis-tenkning som preget både den praktiske teologien, og teologien, generelt. De historiske og systematiske disiplinene ble sett på som den teoretiske eller «egentlige» teologien. Så kom den praktiske teologien inn i etterkant, og den skulle ta for seg hvordan de teoretiske innsiktene skulle settes ut i praksis. Dette skillet mellom teoretisk og praktisk teologi ga seg, som Harald Hegstad (2002, s.173) skriver, uttrykk i at «den praktiske teologi inntil nylig

² Her henviser jeg Kenda Dean bok anmeldelsen til Root som en referanse. Kilde ligger i litteraturliste, under fotnotatene.

konsekvent har vært skilt ut fra det egentlige teologistudiet og plassert på et eget praktiskeologisk seminar, preget av praktisk yrkesforberedelse for prester».

Den tradisjonelle teori-praksis modellen har de senere årene vært gjenstand for sterk kritikk. En av de tydeligste kritikerne av modellen er den nord-amerikanske teologen Don S. Browning. I boka *A Fundamental Practical Theology* (1991) tar Browning et oppgjør med teori-praksismodellen. Problemet med denne modellen, ifølge Browning, er at den forutsetter et skille mellom teori og praksis. Slik Browning ser det er dette både naivt og utilfredsstillende, fordi det bak all praksis ligger visse teoretiske problemstillinger, samtidig som all teori forutsetter visse forestillinger om praksis (Hegstad, 2002, s.173). Mot denne modellen tar derfor Browning til orde for en praksis-teori-praksis modell. Utgangspunktet er de problemstillingene som melder seg i praksisfeltet. Deretter går en til den teoretiske teologien for å finne perspektiver som kan belyse disse problemstillingene. Til slutt beveger en seg tilbake til praksis-feltet, i den forstand at en lar de teoretiske overveielserne munne ut i forslag til ny praksis (Hegstad, 2002, s.173).

Et viktig spørsmål å stille seg i denne sammenheng er hva slags praksis som korresponderer med den teologiske teorien. Ifølge Hegstad har man tre relativt tydelige paradigmer i den praktisk- teologiske historien. Det er det klerikale paradigme (fokus på prestens praksis), det ekklesiale paradigme (fokus på kirken som helhet) og det samfunnsorienterte paradigme (all praksis i forholdet mellom samfunn, kristendom og kirke). Det første og andre paradigmet har ifølge Hegstad en for snever praksisforståelse, mens det siste paradigmet har blitt kritisert for å sikte for bredt. Ifølge Hegstad kan det være grunn til å fastholde at det er den kirkelige praksisen som står i sentrum for den praktisk-teologiske refleksjonen, samtidig som det er viktig å understreke at denne kirkelige praksisen alltid må settes inn i den videre samfunnsmessige konteksten den er en del av (Hegstad, 2002, s.173-4).

Denne oppgaven er skrevet med praksis-teori-praksis modellen som rettesnor. Problemstillingen jeg har formulert, knyttet til relevansen av relasjonelt ungdomsarbeid for trosopplæringen, er hentet fra egne erfaringer i praksisfeltet. Jeg går så over til relevant teori for å belyse spørsmålet jeg har stilt, rettet mot Roots utkast til et kirkelig og ikke-instrumentelt relasjonsarbeid, slik dette er formulert i boka *Revisiting Relational Youth Ministry*. Til slutt drøfter jeg hvordan denne teorien kan være relevant for den

trosopplæringskonteksten jeg selv er en del av, den norske kirkes trosopplæring. Brownings praksis-teori-praksis modellen ligger også til grunn for Roots arbeid med relasjonelt ungdomsarbeid. Dette gjør det enklere å gjøre bruk av hans tenkning i en praksis-teori-praksis modell (Root, 2007, s.20).

Selv om jeg har valgt å definere oppgaven som et stykke praktisk teologi, ligger analysen og drøftingen samtidig tett opp til den systematiske teologien. Siden den systematiske teologien gjerne blir forstått som samtidsteologi, og siden den på samme måte som den praktiske teologien tar hensyn til de geografiske, historiske og sosiale sammenhengene teologien blir til i (Mjaaland, 2017, s.17-18), er ikke dette så rart. Når jeg likevel velger å påpeke at det er den praktiske teologien at oppgaven, i all fall disiplinmessig, hører hjemme i, er det fordi jeg legger stor vekt på å drøfte den praktiske relevansen av Roots teologiske refleksjoner i en norsk folkekirkekontekst.

1.4.2 Hermeneutikk

I nyere praktisk teologi gjøres det ofte bruk av empirisk materiale og samfunnsvitenskapelige metoder. Dette er ikke tilfelle i denne oppgaven. Jeg forholder meg til tekster og dokumenter. Oppgaven kan derfor vurderes som et stykke kvalitativt litteraturstudium, hvor hermeneutisk teksttolkning og dokumentanalyse står sentralt (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, s.163-4).

Ordet hermeneutikk betyr fortolkningslære eller tolkningslære. Hermeneutisk innebærer på den ene siden å forstå og tolke grunnlaget for menneskelig eksistens, slik Krogh (2009, s.12-13) påpeker. Samtidig er hermeneutikk også en analytisk metode innenfor kvalitativ forskning. I denne metoden beveger tolkeren seg fram og tilbake mellom teksten som tolkes, konteksten en tolker inn i, og egen forforståelse av det som skal tolkes (Johannessen, Tufte og Christoffer, 2010, s.164-5). Målet er å finne meningsinnholdet i teksten, og gjøre det mulig å drøfte dette meningsinnholdet med utgangspunkt i formulerte problemstillinger og teoriperspektiver. Derfor er denne metoden relevant for oppgaven, ettersom jeg skal tolke og analysere Root sin bok. Her vil fokus være å se hvordan teksten legger frem relasjonelt ungdomsarbeid som en oppsiktsvekkende og nytenkende prosess, og hva slags teologi som befinner seg bak Roots relasjonelle ungdomsarbeid. Dette skal jeg videre anvende inn i

drøftingen av hvordan trosopplæringen i Den norske folkekirke kan gjøre nytte av Roots tenkning rundt relasjonelt ungdomsarbeid.

1.5 Disposisjon

Jeg vil disponere avhandlingen slik:

I kapittel 2 starter jeg med en analyse av Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid. Det gjør jeg ved å behandle kapittelet med utgangspunkt i tre spørsmål; Hvordan menneskets relasjon til Gud, til medmennesker, og til seg selv kommer til uttrykk hos Root.

I drøftingsdelen har jeg fordelt oppgaven i tre kapiteler (kapittel 3, 4 og 5) ut ifra de tre underspørsmålene som jeg har formulert i problemstillingen.

I kapittel 3 begynner jeg med å gjøre rede for trosopplæringens opphav/*Plan for trosopplæring* og hva en folkekirke er. Deretter benytter jeg meg av Fagermoens ekklesiologiske modell, læringssyn og trosopplæringstyper i tabeller, og ser på hvordan hans typologier kan forstås i lys av Roots relasjonelle ungdomsarbeid.

I kapittel 4 benytter jeg meg av Knut Tveitereids artikkel, og argumenterer for hvordan Root bidrar til spenningen mellom bredde- og dybdeidealet i trosopplæring. Jeg vil også diskutere relevansen for den kontinuerlige og for den punktuelle trosopplæringen med et par figurer.

I kapittel 5 bruker jeg en tidligere avhandling for å forsterke manglende og svak refleksjon av inkarnasjonsteologi og misjon i Den norske folkekirkes trosopplæringsplan, og hvordan kirken eller kristne burde leve i flerkulturelt samfunn.

Til slutt har jeg lagt inn en oppsummerende konklusjon.

2. Root om relasjoner

I denne delen av oppgaven vil jeg analysere Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid. For å gjøre det har jeg valgt å ta i utgangspunktet i tre spørsmål. Først vil jeg se på hvordan menneskets relasjon til Guds lidende kjærlighet i Jesus Kristus kom til uttrykk hos Root (2.1). Deretter skal jeg undersøke hvordan han beskriver relasjonen til medmennesker (2.2), og til slutt menneskets relasjon til seg selv (2.3).

2.1 Relasjonen til Gud

I forbindelse med et foredrag ble Root bedt om å drive relasjonelt ungdomsarbeid i Los Angeles- området. Dette var hans første jobb utenfor organisasjonen *Young Life*. Etter en stund fant de ut at ting ikke fungerte slik de hadde tenkt eller håpet på med ungdomsarbeidet, det var rett og slett en fiasko. Som et lys i mørket, gjenopplaget Root et nytt perspektiv ved relasjonelt ungdomsarbeid gjennom arbeidet til en tysk teolog, Dietrich Bonhoeffer. Ved å lese Bonhoeffers kristologi oppdaget Root at inkarnasjonen ikke var en modell eller et eksempel, men selve kraften bak Guds tilstedeværelse i mennesker i dag. Han oppdaget at Jesus Kristus konkret er til stede i våre liv, i møtene mellom mennesker. Root forstod at relasjoner ikke har et høyere mål, men at de er målet i seg selv. Han innså derfor at relasjonelt ungdomsarbeid ikke handler om å «bruke» vennskap for å få ungdommer til å akseptere det kristne budskapet. For Root handler relasjonelt ungdomsarbeid om å knytte bånd, og det handler om å dele gleder og sorger uten baktanker eller skjulte motiver. Det handler rett og slett om å dele liv og om å bekjenne Kristus. Dette er det levende evangeliet, hevder Root (2007, s.14-15).

Ifølge Root påstår Bonhoeffer at all teologi og menighetstjeneste, samt tro, begynner med følgende spørsmål: Hvem er denne Jesus fra Nasaret? Bonhoeffer mener mange tenker at teologi begynner med spørsmålet om hvordan Gud er tilstede i Jesus, om hvordan Jesus kan være både guddommelig og menneskelig, og hvordan Gud kan sone for verdens synder gjennom Jesus. I tillegg kommer spørsmålet vedrørende hvordan en kan tro på Jesus. For Bonhoeffer er *hvordan* et spørsmål om vantro ettersom man kan svare på et *hvordan* – spørsmål uten å vedkjenne seg som tilhenger av Kristus. *Hvem* er derimot et spørsmål i tro; det er et spørsmål som anerkjenner en tilstedeværende Kristus som oppmuntrer oss til å delta i Guds misjon i verden. Root mener at spørsmål om *hvordan* kan gi oss et mønster eller en

oppskrift på Jesu tjeneste, mens et *hvem* - spørsmål gir oss kraften og motivasjonen til å tjenestegjøre. Her utdyper Root med å si at når vi spør om *hvordan* Jesus Kristus var, får vi svar på hvordan han tjenestegjorde og dermed hvordan vi kan tjenestegjøre. Til motsetning får vi til svar at Jesus Kristus er den som gav sitt liv for andre og disse kaller han oss til å tjene når vi spør om *hvem* (Root, 2007, s.86-88).

2.1.1 Inkarnasjon

Bonhoeffer foreslår at Jesus Kristus er: «den inkarnerte, den korsfestede og den oppstandne». Root utdyper videre hva Bonhoeffer mener inkarnasjonen symboliserer. For det første tok Gud fullstendig bolig i mennesker (Root, 2007, s.88-89). Det Bonhoeffer kommer fram til er at Gud herved åpenbarer sin dype kjærlighet til menneskeheten og til hele skaperverket. Selv om skaperverket er ødelagt og menneskeheten syndig, verdsetter Gud det, og han trer inn i det og deler dets plass. Inkarnasjonen tydeliggjør dermed at det eneste kriteriet for å være kjent og elsket av Gud, er å være menneske (Root, 2007, s.89)

For det andre betyr inkarnasjonen at den guddommelige væren ikke kan finnes i annet enn menneskelig form (Root, 2007, s.90). Root ønsker å forklare Bonhoeffers inkarnasjonsteori ved å rettlede oss mot at inkarnasjonen åpenbarer at det konkrete stedet hvor vi kan finne Gud, er ved å være nær andre mennesker. Selv om Guds tilstedeværelse i den konkrete verden er vanskelig å få øye på, er Gud likevel nærværende hos menneskene (Root, 2007, s.90).

Den siste betydningen av inkarnasjonen for Bonhoeffer, slik Root henviser til, er gjennom Jesus Kristus (Root, 2007, s.90). Inkarnasjonen fremsetter at frigjøring bare kan skje gjennom mennesket Jesus, som levde i fullstendig lydighet til sin far. Hans lydighet setter et eksempel angående hva det innebærer å være et menneske som baserer sitt liv på sannheten, i følge Root (2007, s.90-91). Gud har skapt folk for at de skal være mennesker selv i ulydighet og synd, og han vil at menneskeheten skal forbli slik de er blitt skapt av Han. Vi er syndige når vi forneker vår menneskelighet og ikke lever for Gud og vår neste, men søker å leve kun for oss selv – for da lever vi utenfor vår menneskelighet.

Ut fra disse tre betydningene av inkarnasjon, mener Root at når man snakker om inkarnasjon i forbindelse med relasjonelt ungdomsarbeid, taler man om inkarnasjonen som Guds strategi eller plan. Dette er feilen vi gjør i ungdomsarbeidet, forteller Root. For man antar ofte at å være inkarnert betyr å være tilstede på en slik måte at man kan utøve innflytelse på andre. Det

er ikke riktig, for en slik tankegang forneker nødvendigheten av Jesus' menneskelighet – han måtte innta rollen som menneske for å påvirke oss (Root, 2007, s.89-92). Root mener derimot at Bonhoeffer har avslørt at inkarnasjonen er noe mye mer og større enn som så; den er ikke bare en strategi eller plan Gud har brukt til å redde oss eller påvirke oss mot frelse, men selve Guds kjærlighet til skapelsen. Derfor sier Root at inkarnasjonens egentlige essens ikke er påvirkningskraft, men solidaritet, og Root mener at relasjonelt ungdomsarbeid skal handle om det samme.

2.1.2 Korset

Root utdyper korsfestelsen med utgangspunkt i Bonhoeffer sine oppfatninger. Ifølge Root skiller Bonhoeffer korsets betydning i to. For det første har hele verden blitt gudløs som konsekvens av dens avvisning av Jesus Kristus (Root, 2007, s.93). Det Bonhoeffer forteller oss er at korset synliggjør fordervelse av menneskeheten, og derfor er korset både vreden og dommen felt av Gud mot menneskeheten. Det som har skjedd med Jesus (1 Pet 2:24) har skjedd oss alle. Lidelser er ikke til for å unngås i denne verden, for Bonhoeffer sier at «å bli inkarnert er å bli korsfestet», (Root, 2007, s.93-94).

Korsets andre betydning slik Root forklarer Bonhoeffers påstand, er å kjenne Jesus Kristus som en person som lider fryktelig ved å være menneske. Det vil si at det er uunngåelig for Jesus å bli menneske, fordi det er Guds hensikt å visualisere lidelse. Når vi vender oss vekk fra smerten og nekter å se den, betyr det igjen at vi snur oss vekk fra Jesus. Som følge av dette kan en ikke oppnå forsoning, for ifølge Bonhoeffer er det ingen forsoning uten korset (Root, 2007, s.94-95).

Om jeg forstår Root korrekt, er han veldig opptatt av å løfte ideen om at relasjonelt ungdomsarbeid ikke handler om kulturell assimilasjon av en kristen livsstil, men om å dele smerte, og at vi må innse at en teologisk forståelse av inkarnasjonen innebærer at lidelse og relasjonelt ungdomsarbeid er uatskillelige. Å følge den inkarnerte Gud i Kristus innebærer å følge ham til korset. Root tror at om vi overser korset, glemmer vi også de menneskene som har det vondt. Det ungdommer trenger er ikke kule aktiviteter eller morsomme turer, men noen som kan være sammen med dem når de har det vondt (Root, 2007, s.94-96).

2.1.3 Oppstandelsen

Det siste Root utdyper, er Bonhoeffers forståelse av oppstandelsens betydning i to deler. Den innledende betydningen er at «Jesus Kristus har beseiret synd og døden, og han er levende ... Han er Herren som holder all makt som er gitt i himmelen og på jorden» (Root, 2007, s.97). Her kommenterer Bonhoeffer at Gud i Kristus ikke bare lider, men også har overvunnet og fornyet seg selv gjennom død og oppstandelse. Det som har skjedd med Kristus vil skje eller har allerede skjedd med alle, fordi han var mennesket. I likhet med den gjenoppståtte Kristus, blir vi oppmuntret til å leve i frihet for ham og for medmennesker. I et teologisk perspektiv sier Bonhoeffer at vi er frigjort fra synd gjennom Jesu offer (Root, 2007, s.97).

Bonhoeffer fortsetter sin refleksjon med at den tomme graven «er fri for livet i ekte verdslighet» (Root, 2007, s.98). Slik jeg har forstått oppstandelsens betydning i Bonhoeffer, er det å være fri fra frykten for at lidelsen kan ødelegge min menneskelighet i møter med andre mennesker, noe som gjør at jeg kan forberede meg på å møte verden. Min skjebne bestemmes ikke av lidelse, men av Herren som lider med meg og oppmuntrer meg til ikke å frykte verden. Jeg kan så gå inn i verden for å glede og tjene (Root, 2007, s.98).

En ting som er veldig viktig for Bonhoeffer er å minnes at Kristus ikke bare var guddommelig, men også et menneske som møter en annen person, sier Root. Det vil si at Jesus fortsatt befinner seg inkarnert for meg, korsfestet på grunn av meg og gjenoppstått for min skyld, sier Bonhoeffer (Root, 2007, s.99).

Gjennom inkarnasjonen ser vi Guds forpliktelse og kjærlighet til menneskeheten gjennom hans menneskelige solidaritet. I korsfestelsen ser vi Guds vilje til å lide for menneskene, og til å bære menneskenes vrede. I oppstandelsen forekommer muligheten for den menneskelige forvandlingen, og det gir mulighet for håp om at menneskeheten skal bli fri fra lidelse og synd. Hovedpoenget til Root (2007, s.96-99) er å trekke frem Bonhoeffers teologi for å formidle at å kjenne Jesus Kristus som den inkarnerte, korsfestede og oppstandne, er å kjenne han som en person som fortsatt finnes blant oss i dag.

2.1.4 Oppsummering

Root hevder at det er viktig å vite hvem Gud i Jesus Kristus er, snarere enn hvordan. For det er i spørsmålet om hvem at man finner selve håpet som tillegges den kristne tro. Dersom man spør hvordan – spørsmålet, er dette uten religion, men å søke etter et hvem, er derimot et

spørsmål som stilles i kristen kuriositet; det er et spørsmål som anerkjenner en tilstedeværende Kristus som kaller oss til å være med på Guds misjon i verden. På spørsmålet om hvem Jesus Kristus er, svarer Bonhoeffer at han er den inkarnerte, den korsfestende og den oppstandne. Det er i forbindelse med Jesu inkarnasjon at Root har gjenfunnet en ny betydning i relasjonelt ungdomsarbeid som ikke fokuserer praktisk innflytelse på andre, men på solidaritet. Det å ha kunnskap om Jesus Kristus er sentralt for Root, samtidig som man anerkjenner at Jesus er en dagsaktuell skikkelse som er til stede i møte med deg og meg.

2.2 Relasjonen til andre mennesker

Et viktig moment i Roots teologi er at det å kjenne den inkarnerte Jesus Kristus er det samme som å elske Gud. Spørsmålet er hvordan vi kan vise denne kjærligheten til Gud. Root svarer at det er i møte med andre mennesker. Slik Kristus har blitt inkarnert, korsfestet og oppstått i verdenslidelse, skal vi vise kjærlighet til medmennesker: «Ingen har større kjærlighet enn den som gir livet for vennene sine.» (Joh 15,13)

Angående Johannes 15,13 kunne man tolke sitatet bokstavelig talt ved å si gi sitt liv, slik Jesus ga sitt liv for oss. I denne sammenheng så vil jeg tro det passer bedre å tilby sin tid, fordi vi mennesker lever under et tidspres. Det beste vi mennesker kan gjøre for andre, er å tilbringe tid med vår neste og det er også hovedfokuset hos Root. Et annet spørsmål relatert til dette er vedrørende hvordan vi kan gi tid til våre ungdommer. Som vi husker fra del 2.1 vet vi at det kommer til uttrykk i en relasjon hvor man deler lidelse og glede sammen med dem, uten å bruke relasjonen som verktøy for påvirkning.

2.2.1 Da skylder også vi å elske hverandre

«Mine kjære, har Gud elsket oss slik, da skylder også vi å elske hverandre. Ingen har noen gang sett Gud. Men dersom vi elsker hverandre, blir Gud i oss, og hans kjærlighet er fullendt i oss.» (1 Johannes 4,11-12)

I likhet med Johannes, mener Bonhoeffer at selv om ingen noen gang har sett Gud, men likevel kan elske hverandre, blir Gud i oss, og hans kjærlighet er fullendt i oss. Bonhoeffer plasserte Guds nærvær i opplevelsen av et fellesskap med andre, oppfatter Root (2007, s.105). På spørsmål om hvor Jesus Kristus er, svarer Bonhoeffer mer spesifikt med å si at Jesus Kristus er til stede for oss i menigheten og i verden. Menigheten har ansvar for sine

medlemmer som deltar i Kristus gjennom møtene. Omsorg og kjærlighet skinner gjennom ved nattverd og Guds ord. I følge Root (2007, s.106-107) mener Bonhoeffer at menigheten og verden er uatskillelige, fordi både kirken og verden eksisterer under Kristi herredømme. Det som bygger broen mellom disse to stedene er relasjonene våre til andre mennesker. I følge Root slår Bonhoeffer fast at vi er sosiale vesener, og det er også Gud. Dette gjengir Root med å si at Bonhoeffer derfor mener Guds konkrete åpenbaring skjer gjennom de relasjonelle båndene mellom personer.

2.2.2 Kirken og verden

Når det gjelder kirken, sier Root at det ikke er historisk eller bibelsk forståelse og bekjennelse av kirken som Bonhoeffer er interessert i. Det Bonhoeffer fokuserer på, er kirkens indre liv og hvordan dette indre livet er stedet for Guds åpenbaring. Bonhoeffer foretrekker også å bruke ordet fellesskap i stedet for kirke når han skriver om kirkens mekanismer. Fordi Bonhoeffer mente at fellesskap med Gud bare eksisterer gjennom Kristus, og ettersom Kristus kun er tilstede i menigheten, eksisterer fellesskapet med Gud eksklusivt i kirken. Slik jeg har forstått Bonhoeffer, er Kristus til stede i relasjonene som holder fellesskap sammen ved at de elsker hverandre, deler sakramentene og underkaster seg Guds budskap (Root, 2007, s.107-108). Ordet og sakramentene gjør at kirken utmerker seg ved å vise solidaritet med verden. Ifølge Root mener Bonhoeffer at kirken bare er en Jesu Kristi-kirke dersom den er en kirke for andre. Dermed er det viktig at kirken ikke må ekskludere visse typer mennesker (Root, 2007, s.109-110).

Ved å opprettholde sin posisjon i verden oppdager kirken hvordan den utmerker seg i omsorg og tjeneste for og i kjærlighet til verden. For det er det kirken er utnevnt av Kristus til, nemlig å følge ham inn i verden i kjærlig tjeneste. Ved å være sosiale, blir verden åpnet for Kristi tilstedeværelse. Kristus deltar i relasjoner mellom mennesker både innenfor kirken og i verden (Root, 2007, s.108-111). Slik disiplene møter personer i verden og står med og for deres menneskelighet, kan han eller hun være trygg på at Kristus er nærværende i det relasjonelle møte, skriver Bonhoeffer (2007, s.110-111). Slik jeg forstår Bonhoeffer, er Jesus tilstedeværende fordi han står for og ved siden av den andre personen, akkurat som han står for og ved siden av meg. Det står skrevet i Matteus 25,40; «Sannelig, jeg sier dere: Det dere gjorde mot en av disse mine minste brødre, gjorde dere mot meg.» Derfor er båndene mellom personer både i kirken og i verden det konkrete stedet for Kristi nærvær (Root, 2007, s.111).

Grunnen til at Bonhoeffer trekker frem kirkens særstilte posisjon er at relasjonelt ungdomsarbeid ofte har oversett viktigheten av det kirkelige fellesskap. Ved å ignorere kirkens rolle, har ungdomsarbeidere i uvitenhet blitt handlingslammede, og spredd uriktig informasjon. Dette har vært et problem siden tverrkirkelige organisasjoner oppstod på begynnelsen av 1900-tallet. Root (2007, s.111-112) sier at tjenestemodeller som har oppstått fra disse, ikke har en dyp forståelse av kirken. For det som Bonhoeffer viser oss, er at kirken er viktig for relasjonelt arbeid. Vi må lede ungdommen inn i aktivitetene til kirken eller menigheten for at de skal kunne komme i god kontakt med personer som jobber i kirken, og med verden gjennom kirken. Det er ikke nok med fellesskapeleg tilknytning, men ungdommene må innlemmes i kirkesamfunnet også. For hele det ekklesiske arbeid er å ta vare på ungdommer som ikke har et forhold til kirken, for det er til et fellesskap at han eller hun kommer tilbake.

Root (2007, s.112-113) sier, som jeg tidligere har nevnt, at relasjonelt ungdomsarbeid forutsetter lidelse fordi når vi er kalt til å følge Han, må vi gi av oss selv til andre, for denne prosessen er å følge den korsfestede. Når vi ikke gjør det, eller forlater fellesskapet for å tjene alene, etterlater vi også Kristus. Ikke nok med at vi mister tilknytninger som er nødvendig for utvikling og forandring, vi vil dessuten trolig forlate verden slik vi kjenner den.

2.2.3 Du og Jeg

Ut ifra det Root har lagt frem av Bonhoeffers ideer, har vi litt bedre forståelse av menigheten og verden som et grunnleggende sted hvor personer møtes. Det vil si at det er i forholdet mellom meg og deg at vi kommer opp til den levende Gud. Å se forholdet som et avslutningspunkt ikke er riktig, fordi det forutsetter at det er en slutt hvor man aksepterer Gud som en ting som kan oppnås utenfor forholdet mellom deg og meg. Slik Bonhoeffer forklarte var det ingen ende i et forhold. Ifølge Root mener Bonhoeffer at man ikke elsker Gud gjennom naboen, og naboen er ikke elsket av andre som et middel for å gjøre dem til kristne. Naboen er elsket for deres egen skyld, og i denne kjærligheten finnes en som tjener Guds vilje. Det jeg tror Bonhoeffer prøver å si er at vi virkelig må elske naboene våre for de menneskene de er. Å elske uten ytre motiv eller å basere det på en spesiell interesse, men ved å plassere seg selv og hele sin vilje til å tjene dem. Det er det samme som å elske Gud, sier Root (2007, s.115-116).

Root mener at i et relasjonsarbeid dreier det seg ikke om å hjelpe ungdom til å komme til tro eller om et program for omvendelse, minst av alt om å avslutte en relasjon. Det er snarere snakk om å være sammen med, å dele livet i Guds nærvær, samt forstå at i vår felles forbindelse til hverandre, er Kristus konkret til stede. Igjen sier Bonhoeffer at det å anta at det er en ende hvor man tar inn Guds budskap, er å benekte både transcensens av ungdom og av personen Kristus. I tillegg er det ikke mye rom for endring. Forvandlingen skjer kun når vi virkelig møter vår annerledeshet.

2.2.4 Etisk handling

Nå har vi sett på Bonhoeffer sine teologiske spørsmål om hvem og hvor Jesus Kristus er. Det siste spørsmålet omhandler hvordan vi skal handle og leve i verden. Root gjengir at for Bonhoeffer var det ikke nok å vite hvem og hvor Jesus er, men man må handle og ta ansvar når vi blir kalt inn til Guds tjeneste i verden (Root, 200, s.125). På spørsmålet om hvordan vi skal handle og leve i verden, foreslår Bonhoeffer at vi må bedrive *Stellvertretung*, eller det Root kaller «place-sharing». Ordet *Stellvertretung* er oversatt på norsk til stedfortreder, vikar eller på vegne av, ifølge store tysk-norsk ordbok (Reiten, 2006). Det Bonhoeffer mener er at når et menneske skal være en annens stedfortreder, må man ta den andres plass og handle på vegne av vedkommende. Stedfortrederrollen skjer når vi fullt og helt tar plass i et annet menneskes virkelighet. På samme måte som Gud i Jesus inkarnasjon, korsfestelse og oppstandelse var stedfortredende for oss, må vi som Jesu disipler være stedfortredere og lide sammen med, og for ungdommer, skriver Root. Han utdyper også Bonhoeffers tre overordnede temaer som gir form til hans kristosentriske etikk, eller det han kaller stedfortrederens handlinger som er: *korrespondanse med virkeligheten, å påta seg skyld og frihet*.

Korrespondanse med virkeligheten

Ifølge Root forklarer Bonhoeffer det slik at å handle etisk som en stedfortreder betyr å opptre i korrespondanse med virkeligheten. For å gjøre det må vi åpne øynene våre og se den andre slik han eller hun er. En stedfortreder forstår at flere faktorer påvirker måten personen forstår seg selv og sin verden på. Å opptre etisk som stedfortreder er å opptre på en måte som tar ansvar for den andre, og deres konflikter. Vi må handle gjennom forholdet vårt til ungdommer (Root, 2007, s.131). Det vil si å være sammen med dem gjennom de mange måter disse systemene kan misbrukes deres menneskelighet på, for eksempel økonomiske systemer,

familiestruktur, og politikk. Bonhoeffer sier at man bare kan gjøre det ved å bekjenne at slike systemer og situasjoner er underordnet virkeligheten av Jesus Kristus, for det er ingen vei til den andre forutenom Jesus, hevder Root.

Å påta seg skyld

Bonhoeffer hevder at å være stedfortreder innebærer å ta på seg skyld. For å bli en representant for andre, må den andres skyld bli min egen. Fordi folk gjør ting, sier ting, tenker eller tror ting som er pinlige og feilaktige, oppstår uriktige oppfatninger. Root tilbyr et eksempel på disse innbilningene. Dersom en voksen henger med disse ungdommene, må hen være deres dopselger eller en som kjøper alkohol. Enda verre er det om du er pedofil. Eller dersom du tilbringer tid med de som er rasistiske, kan det hende at det er du som påvirker dem til å bli slik de er. Disse synspunktene kan være skadelige og sårbare, spesielt for dem som ikke kjenner Jesus. Dette er beskyldninger en må bære med seg når en jobber med ungdom, for det var også slik Jesus tok på seg skyld fra menneskene. Man må kunne være stedfortreder for andre slik Jesus var stedfortreder for oss mennesker. Det gjorde han ved å ta skylden vår på seg selv gjennom korsfestelsen. Som Guds Sønn, har han beseiret denne verdenslidelsen ved å oppstå fra døden. Det gjør at jeg kan gå inn i verden og tjene mine medmennesker med glede, skriver Root (2007, s.98,132).

Frihet

Ifølge Root sier Bonhoeffer at stedfortredere ikke bare opererer i samsvar med virkeligheten og tar på seg skyld, men de begår også handlinger som er gjort i frihet. Å handle som stedfortreder er et radikalt skritt, men bare fordi det beveger seg bort fra den gamle menneskeheten preget av selvcentrert treldom og hopper inn i den nye menneskehetens frihet. I følge Bonhoeffer blir en person seg selv med og for andre. Det er i handling at vi forbinder menneskeheten med virkeligheten, for det er gjennom Kristus møte og beseiring av motstand at friheten ble en realitet, og derfor er mennesker fri til å være, og gjøre, hva de vil. Med utgangspunkt i Root, er vi fri fordi vi har fulgt Jesus Kristus som har overvunnet alt som hindrer menneskeheten (Root, 2007, s.136).

En annen viktig ting Root (2007, s.137) nevner, er at en stedfortreder må sette grenser. Det han prøver å si er at som stedfortreder er man forpliktet til å motsette seg alle handlinger og atferd som vil skade den andre eller en selv. Dermed må man i et relasjonelt ungdomsarbeid

kunne si «nei» og «stopp!». Når man for eksempel konfronterer narkotikabruk eller vold, må den delaktige på stedet si nei, og konfrontere aktiviteter eller holdninger blant de unge. Dermed har ungdomsarbeidere et ansvar for å hjelpe andre mennesker med å opprettholde eller finne frihet i Jesus Kristus person. Det faktum at det bare eksisterer frihet gjennom Jesus Kristus-person, betyr at frihet ikke er frihet til å gjøre hva vi vil, men til å være menneske av Kristi nye menneskehet. Det betyr at man er ansvarlig for andre. Hvis en ungdom har satt seg selv i avhumaniserende handlinger og holdninger, må han eller hun konfronteres, for dersom en voksen ignorerer dette, ignorerer man samtidig ungdommens menneskelighet (Root, 2007, s.138).

Root forklarer at i friheten til den steds-delaktige er det også gjensidighet. For ved å være nær den andre personen, må jeg åpne opp meg selv for vedkommende. Det å møte ungdommer og å kjenne dem er ikke nok. Vi må også la ungdommer kjenne oss, og vise dem vår menneskelighet i lidelse og glede. Mine hemmeligheter kan forbli mine, men for å være et menneske, må jeg til slutt avsløre min personlighet for den andre. Et sitat som Root henter fra John Macmurray, beskriver dette:

If I know you, then it follows logically that you know me. If you do not know me, then necessarily I do not know you. To know another person we must be in communication with him, and communication is a two-way process. To be in communication is to have something in common (Root, 2007, s.138)

I følge Root (2007, s.125) tror Bonhoeffer at disse tre ovennevnte etiske komponentene har en tendens til å betone livene til folk. Ved å gjøre det, beveger de seg mot oppfyllelse av Guds tjeneste til verden. Ofte har det vært lite arbeid med etikk i relasjonelt ungdomsarbeid og lite fokus på fortsatte eskatologiske oppdrag fra Gud, mener Root. Praksisen legger vekt på å få ungdom frelst eller engasjert i stedet for å stå ansvarlig for dem i etisk handling på deres vegne. På denne måten peker det på et eskatologisk håp.

For Bonhoeffer er ikke forhold bare å erkjenne den andre personen som et menneske. Det jeg tror Root (2007, s.126) mener er at man må akseptere en person i helhet, og ikke kun en liten del av han eller henne. Hvis vi for eksempel velger å delta i hans eller hennes gleder og iverse smerten, stopper forholdet. Forholdet krever styrke fra Guds menneskelighet, og handlingen må være til fordel for den andre. Derfor er det å ha en relasjon til en annen, å ta fullt ansvar

for dem, å stå i han eller hennes plass, og bli hans eller hennes talsmann. I følge Root (2007, s.126), sier Bonhoeffer at stedfortrederrollen er asymmetrisk. Det vil si at en forventer ikke noe i retur fra forholdet, men tilbyr heller en etisk handling etter eget ønske uten forventning om gjengjeld.

2.2.5 Forvandling skjer i møte med andre mennesker

Bonhoeffer hevder at i en stedfortreder skjer en forvandling både i meg selv og den personen som jeg møter. Ved å være talsmann for den andre personen, blir mitt eget konsept av meg selv i verden endret. På samme måte dras den andre person inn i forvandlingsprosessen, for når jeg står ved siden av den andre personen, må han eller hun gi plass til meg midt i deres virkelighet. Root (2007, s.128) skriver at å være stedfortreder for andre er vanskelig ettersom man må en være uselvisk person, og det kan være umulig for mennesker å være egoistiske. Derfor fortsatte Root med å hevde at det kan ikke bli gjort ved egen kraft, bare ved kraften fra han som allerede er tilstede som stedfortreder for hele menneskeheten. Ved inkarnasjonen, korsfestelsen og oppstandelsen gikk Kristus inn i andres liv som stedfortreder og tok på seg ansvaret for hele befolkningen. Videre sier Root at hvis vi skal være lik Jesus, må også vi være stedfortredere for andre (Root, 2007, s.127,129).

Hva skal vi så gjøre? Ifølge Root, mener Bonhoeffer at vi bør opptre etisk som ansvarlige stedfortredere for våre neste. Gud i Kristus er den sanne aktør for menneskeheten og skapelsen, og derfor må vi bli med i Guds tjeneste ved å delta selv, i kraft av Jesus. Ved å delta i Guds stedfortredelse for menneskeheten, deltar vi i Guds eskatologiske oppdrag i verden. Å være en støtte for en annen person, ved å stå med og for den andre, representerer jeg hans eller hennes menneskelighet foran Gud og samtidig representerer jeg Guds menneskelighet for den andre. Derfor tar vi på oss den nye drakten i et forhold sammensatt av stedsdeling, sier Root (2007, s.140, 128).

2.2.6 Det å være et menneske

Root forklarer at det som var viktig for Bonhoeffer var den menneskelige delen av Kristus. Bonhoeffer hevder vi er ment å være slik Gud har skapt oss. Vi må ikke benekte våre styrker og svakheter, men vi må leve i verden slik vi er. Det vil si å leve mest mulig i tråd med Guds skaperhandling. Derfor vi må leve som et «menneske-vesen». Fra Bonhoeffers teologi om inkarnasjon, har Root (2007, s.120) lært å tjene ungdommers natur ved å by på seg selv på

grunnlag av inkarnasjonen av Kristus. Bonhoeffer hevder at kristent liv betyr å være menneske som følge av at Kristus blir menneske. Dette betyr at man bør nyte livet som menneske. Ved å leve slik vi ble skapt til, lever vi i en åpen og lukket relasjonell forbindelse til en annen, der den ene personen blir barrieren for den andre. Det er fra dette åpne og lukkede livet, ifølge Bonhoeffer, at Gud er står i relasjon til menneskeheten (Root, 2007, s.121).

Et eksempel på et åpent og et lukket liv er da Gud skapte Adam i sitt bilde. Gud inviterte Adam til fellesskap med Ham siden Adam er den eneste skapning i verden som kan høre Guds stemme. Derfor er Gud åpen for Adam, men ved å være åpen for Adam setter Gud en barriere i sentrum av hagen i form av kunnskapstreet, for å minne Adam på at Gud er jeg-et og Adam er du-et. Adam må ikke krysse grenser ellers så blir forholdet brutt. Likevel krysser Adam grenser, som igjen leder videre til døden. Derfor er det ingen menneskelighet utenfor forholdet til Gud, og menneskerollen etter Guds hensikt er at en må leve i fellesskap med andre (Root, 2007, s.121).

2.2.7 Oppsummering

Ved en teologisk forståelse av inkarnasjon, er lidelse og relasjonelt arbeid uatskillelige. Det er slik relasjonelt ungdomsarbeid bør være at vi lider med ungdommer, og det bør ikke være et verktøy for påvirkning eller for å få dem til å akseptere et budskap. Vi skylder Gud å elske hverandre slik han elsket oss. Når vi elsker hverandre, eller tar rollen som stedfortreder, blir Gud i oss. Gud i Kristus er levende og aktiv i kirken og i verden, og det som holder dem sammen er relasjonen.

Det sies også at det å vite eller anerkjenne andre mennesker ikke er nok. Vi må handle etisk og ta ansvar når vi blir kalt inn i Guds tjeneste i verden. Dette gjøre man ved å være stedfortreder for andre personer. Selv om det kan være vanskelig å være stedfortreder ved egen kraft, kan det være mulig ved kraften fra Han som allerede er tilstede som stedfortreder for hele menneskeheten. Når jeg er stedfortreder for andre skjer en forvandling både for meg og for andre personen som jeg fungerer som stedfortreder for. Det som er viktig i rollen som steds-delaktig er lukkede og åpne relasjoner, slik Gud er for mennesker.

2.3 *Menneskets relasjon til seg selv*

Det neste spørsmålet jeg vil fokusere på i analysen av Root er knyttet til hvordan han forstår relasjonen til selvet, og hvilken plass dette har i hans forståelse av hva som bør kjennetegne relasjonelt ungdomsarbeid. I utgangspunktet er ikke dette vektlagt i Roots tekster. Hos han er selv-relasjonen og relasjonen til andre, uløselig. Jeg tenker likevel at selv-relasjonen utgjør et sentralt element i hans forståelse av hva relasjonelt ungdomsarbeid er, og jeg vil derfor finne ut hvilken funksjon relasjonen til selvet har i denne forståelsen. Det å ha selv-relasjonen er vanskelig. Det er ikke noe man kan oppnå ved egen kraft eller egen måte. Hvordan skal vi så oppnå å bli kjent med selvet på både godt og vondt for at selv-relasjonen blir også skal kunne være tjenende for relasjonelt ungdomsarbeid. For å vite hva som er ens sterke og svake sider, er det sentralt å kunne være åpen og ærlig om disse i møte med folk, men ikke nødvendigvis dele alle sine private hemmeligheter (Root, 2007, s.121). For eksempel er lidelse noe som ethvert individ erfarer og opplever, ettersom det hører med til å være menneske. Når en selv har opplevd smerte, har man utgangspunkt for å se seg selv og sin egen utvikling i møte med andre som har opplevd det samme.

Slik jeg forstår og tolker Root, er den beste måten å bli kjent med seg selv og forstå seg selv på, i samhandling med andre folk. Det vil si at det er i samspill med andre at en oppdager sine gaver, evner og hvor unik en er. Denne innsikten forekommer først og fremst etter å ha kjent på en nærhet fra andre, når våre barrierer og grenser oppheves, og at en begynner å utforske seg selv. For Root var det viktig å påpeke at hver gang vi blir tvunget til å se den andre personen og ikke bruke dem til egne fordeler, men ved virkelig å se dem, befinner vi oss ett steg nærmere egen erkjennelse (Root, 2011, s.31-32). Etter å ha gjennomgått boken, er min oppfatning at Root har en god forståelse av hva ekte relasjoner er i forhold til Gud, og til medmennesker. Alt dette har han funnet gjennom arbeidet til Bonhoeffer og fra erfaringer med kona Kara i deres ekteskap (Root, 2007, s.15). Videre kan en spørre hvordan Root erfarer forholdet til seg selv. Jeg vil nå se på hvordan enkeltindividets relasjon til seg selv står sentralt i Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid. For å utvide denne passasjen, har jeg brukt et av Bonhoeffers verker ved navn *Life Together* (1996), samt noen av Roots artikler om relasjonsarbeid.

2.3.1 *Life Together av Bonhoeffer*

Som nevnt tidligere i oppgaven har Bonhoeffer vært en stor del av Roots forskning. Det som Root (2007, s.86) setter mest pris på ved Bonhoeffer er ikke bare at han fungerer som en ideell dialogpartner, eller hans teologiske gjennomslag for inkarnasjonen, men også på grunn av hans relasjonelle praksis hvor han hjelper ungdommer. Selv om Root ikke refererer til *Life Together* (1996), er boken relevant med tanke på å bygge en bro mellom selvet og møtet med kirkefellesskapet. Hovedfokuset i boken er hva et kristent samfunn er og ikke er. I tillegg gjøres det greie for hvordan samfunnet fungerer som fellesskap til forskjellige tidspunkt i løpet av dagen, og hvordan hver enkelt skal utføre sine individuelle plikter som igjen vil styrke samfunnet (© 2019 Code of Faith). Boken er delt i fem kapitler; «fellesskap», «dagen med andre», «dagen alene», «tjeneste», og «bekjennelse og nattverd». I oppgaven min skal jeg fokusere mest på delen som omfatter tjeneste.

2.3.2 *Selvrettferdiggjørelse*

Det første Bonhoeffer tar for seg handler om at fra det første øyeblikket hvor to mennesker møtes, inntar den ene en konkurranseposisjon overfor den andre. Det er menneskets naturlige kamp for å rettferdiggjøre seg selv, mener Bonhoeffer. En slik rettferdiggjørelse betyr at man gjør noe slik at det føles riktig eller bra for en selv. Det skjer ved å sammenligne seg med andre, ved å fordømme og dømme andre. Bonhoeffer hevder at enhver må unngå denne tankegangen og forhindre at den blir verbalisert. Videre sier han at om en har unnviket å praktisere selvrettferdiggjørelse helt fra begynnelsen av, vil enkeltpersoner gjøre en fantastisk oppdagelse. Det er at de vil være i stand til å ikke overvåke andre, dømme eller fordømme. I stedet kan de nå la andre leve fritt. Videre hevder Bonhoeffer at perspektivet overfor slike personer utvides, og til deres forbauselse, anerkjenner de for første gang Guds ære som lyser over sine brødre og søstre (Bonhoeffer, 1996, s.95).

Bonhoeffer (1996, s.95) var opptatt av å fremme det riktige bildet av Gud slik Gud skapte menneskene, og at mennesker skulle finne seg selv i møte med andre. Derfor sa han at Gud ikke skapte andre mennesker slik Bonhoeffer selv ville ha gjort. I stedet for å skulle dominere og kontrollere dem, skapte Gud folk på en måte at det er mulig å kunne finne Skaperen ved hjelp av andre mennesker. Det er det Gud vil at jeg skal gjøre, uttalte Bonhoeffer - uten å forme andre etter persepsjonen som virker god for meg. Ved å gi menneskene frihet, skapte Gud folk etter sine oppfatninger. Guds suverene og frie skaperhandlinger får alltid en helt ny

og unik form når mennesker møter hverandre. Bonhoeffer hevder at formen kan virke rar, til og med ugudelig, men Gud skapte alle mennesker i bildet av Guds Sønn, den inkarnerte. Dette bildet så på samme måte sikkert rart og ugudelig ut for meg før jeg forsto det, fortalte Bonhoeffer. Derfor er det ingen grunn til å snakke om from eller mindre from, dømme og fordømme i mangfoldet av individer i samfunnet. Det er ikke lenger et påskudd for selvrettferdiggjørelse, snarere er dette mangfoldet en grunn til å glede seg over hverandre og tjene hverandre.

En viktig advarsel fra Bonhoeffer er at kristne fellesskap ikke skal styres av selvrettferdiggjørelse som krenker andre, men av rettferdiggjørelse ved å oppmuntre til nåde, som kan være til hjelp for andre. Når enkeltpersoner har opplevd Guds barmhjertighet i livet, ønsker de å tjene fra tidspunktet hvor denne inntraff. Det han prøver å formidle er at en ikke vil opphøye seg selv og bruke muligheten til å dømme andre, men at en i stedet ønsker å være nede blant de vanskeligstilte og ydmyke fordi Gud fant dem der nede, sier Bonhoeffer (1996, s.96).

2.3.3 Det å tenke lite på seg selv (Rom 12,3)

Bonhoeffer hevder at de som vil lære å tjene Gud, først må lære å tenke lite på seg selv. Ifølge Bonhoeffer sier Thomas à Kempis:

The highest and most useful lesson is to truly know yourself and to think humbly of yourself. Making nothing of yourself and always having a good opinion of others is great wisdom and perfection (Bonhoeffer, 1996, s.96).

Med andre ord tyder det at du ikke skal tro du er bedre, helligere eller smartere enn andre når det kommer til tjeneste. Det å begrense selvfokuset betyr for Bonhoeffer å avsløre seg selv som den største synderen (1Tim 1:15). Han forklarer dette med å si at hvis min synd ser ut til å være mindre forkastelig i forhold til andre synder, erkjenner jeg ikke synden min ennå. Begrunnelsen er at min synd potensielt kan være den verste. Det Bonhoeffer prøver å si er at for å kunne tjene andre, så må en dykke til dybden av ydmykhet. Av og til i møter med andre så opplever vi at andre personer har gjort eller opplevd verre ting enn oss. Hvordan kan jeg tjene andre personer i oppriktig ydmykhet hvis deres synder vises for meg å være betydelig verre enn mine egne? Til det svarte Bonhoeffer, at hvis jeg skal ha noe håp for dem, må jeg ikke heve meg over dem. Jeg kjenner på at mye av det Bonhoeffer (1996, s.98) skriver,

overlapper med Thomas à Kempis' sitat: «Do not believe that you have made any progress in the work of sanctification, if you do not feel deeply that you are less than all others.» Kempis påpeker at en må oppleve følelsen av å være mindre enn andre, men hvilke mennesker klarer det? Bonhoeffer argumenterer for at det er de som lever etter tilgivelse av sin synd i Jesus Kristus.

2.3.4 Viktigheten av selvrefleksjon i møte med andre mennesker

I begynnelsen var ikke Root annerledes enn andre ungdomsarbeidere når det kommer til hvordan han anså mye av det relasjonelle ungdomsarbeidet som et verktøy for å påvirke ungdom, og som Bonhoeffer ville ha sagt at selvrettfærdiggjør. Root tenker; er det så ille å ha litt innflytelse? Hva er det galt med at ungdomsarbeid blir brukt for å påvirke ungdom til å akseptere Kristus? Er fokus på innflytelse virkelig truende for relasjonelt ungdomsarbeid? Midt i et argument med sin kone innså Root at innflytelse ikke bare er ødeleggende, men også dødelig for relasjonelt arbeid, forklarer han i sin refleksjon av en episode som skjedde i hans ekteskap. I et forhold dreier det seg ikke om å gjøre ting bedre og å prøve å fikse den andres problemer, det handler om å være sammen i hverandres vanskeligste og mest smertefulle øyeblikk (2007, s.78-79).

En av de viktigste refleksjonene som Root gjør, finner sted i lesning av Bonhoeffers teologi om inkarnasjon. Her oppdaget han viktigheten av å være menneske, slik Gud har skapt oss til å leve som selvstendige personer som er for og med andre. Det betyr at man må tjene andres menneskelighet ved å vise solidaritet og reflektere over sin selvframstilling. I stedet var Root mer opptatt av å være åndelig foran ungdommen, fremfor å være menneske. I sitt tidligere ungdomsarbeid konsentrerte han seg mest om å være hellig, og ikke så mye om å være ærlig. Etter å ha reflektert over Bonhoeffers kristologi sanser Root en økt forståelse for å være et virkelig menneske bestemt av Gud i Jesus Kristus' virke (Root, 2007, s.120-121). Bonhoeffer hevder i *Life Together* at Gud ikke skapte andre slik at han kunne forme sitt eget bilde, men at han selv skulle finne Skaperen i møte med andre. Så lenge vi tjener hverandre ved å være menneske, blir vi nødt til å spørre oss selv om vi fortsatt ikke ser andre forkledd i et menneskeverd som vi tror vi ikke tør å berøre, og dermed om vi ikke glemmer det viktigste - at de også, uansett hvor gamle eller høyt rangerte, eller utmerkede de er, fremdeles er personer på lik linje med alle andre. De har de samme store problemene som vi har, og trenger

hjelp, trøst og tilgivelse på samme vis som oss. Det er rett og slett snakk om hjelpen vi alle trenger (Bonhoeffer, 1996, s.104).

I følge Root har relasjonelt ungdomsarbeid ofte blitt sett på som en byrde, og derfor har det vært et problem at ungdomsarbeidere fort blir slitne- det eksisterer en tanke om at en alltid burde vært mer sammen med ungdommene. Dersom man derimot praktiserer relasjonelt ungdomsarbeid i rollen som menneske, kan det fri oss fra tanken om at det er en uunngåelig plikt. En stedfortreder krever at jeg må kunne stå så nær til den andre at hans eller hennes virkelige lidelse, glede eller hva det måtte måtte være, blir min egen. En kan spørre seg selv om en er villig til å være stedfortreder for andre, for det innebærer også å ta på seg skyld (skrevet om i 2.2.4). Dersom en har bestemt seg for å praktisere relasjonelt ungdomsarbeid, må vedkommende legge inn mye innsats. Med andre ord holder det ikke å bare vise tilstedeværelse i gode tider, men også i vanskelige tider. En må virkelig ønske å være en ressurs i relasjonstjeneste. Dette innebærer trofasthet, blant annet overfor Jesus Kristus. For det er ikke noe annet tungtveiende element i relasjonsarbeid enn at vi lever i forhold til hverandre og i Guds nærvær. Eller som Root foretrekker å si; Jesus Kristus er konkret til stede i møte med deg og meg. Når Root forstår dette, erklærer han at det ikke er noe som heter suksess eller fiasko med disse ungdommene, men at fokuset på å være trofast er det sentrale. Han innser også at det ikke er vi som på noen måte skal påvirke noen til å akseptere Kristus eller hjelpe dem til å bli en bedre kristen, men å hjelpe dem til det som Gud har skapt dem til å være – menneske (Root, 2007, s.15).

2.3.5 Oppsummering

For å kunne elske andre som man elsker seg selv, krever det at jeg kjenner og elsker meg selv først. Men hvordan gjør jeg det? Det Root foreslår er at man oppdager seg selv, sine gaver og evner i samspill med andre folk. For at det skal skje, må vi virkelig se den andre personen, i stedet for å bruke dem som verktøy. Det er viktig å kjenne seg selv som menneske og hva Gud vil at vi skal være. Det er ikke mitt ansvar å endre eller forandre andre slik jeg ønsker. I stedet har Gud skapt mennesker i et fellesskap slik at vi skal finne Skaperen på egen hånd.

For å tjene andre, må man lære først å ikke ha høye tanker om seg selv, i følge Bonhoeffer. Disse menneskene lever etter tilgivelse av sin synd i Jesus Kristus. Det er umulig å tjene andre når man er selvrettferdiggjørende eller egoistisk. For om jeg bare tenker på min egen ære, vil

det hindre min tro og resultere i at jeg ikke lenger søker Gud og min neste. Til slutt hevder Root at relasjonsarbeid ikke må praktiseres dersom det er en byrde, men fra et ønske om å hjelpe. Om jeg ikke klarer å stå nært andres lidelse eller å ta på meg skyld, da kan jeg se bort fra å bedrive ungdomsarbeid. For det er ikke det som relasjonelt ungdomsarbeid det handler om, men i stedet et virkelig ønske om å være i relasjon med andre gjennom gode og dårlige tider. Først her er Jesus til stede i jeg-du tilknytning. Gjennom ham skjer forvandlingen som gjør oss til nye mennesker, noe vi ikke er i stand til å gjøre gjennom våre prestasjoner som gode kristne.

3. Relasjonelt ungdomsarbeid og trosopplæring i folkekirken

3.1 Innledning

Vi har i det foregående kapitlet analysert Root sin forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid. Analysen ble strukturert med utgangspunkt i spørsmålene: Hvilke plasser har relasjonen til Gud, til andre mennesker, og til selvet i Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid. I denne drøftingsdelen – altså i de tre neste kapitlene -, går jeg videre og ser nærmere på hvorvidt og hvordan Root sin forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid er relevant for trosopplæringen i en norsk folkekirkekontekst. Drøftingen vil bli drevet av tre underproblemstillinger som jeg mener er spesielt aktuelle når jeg skal drøfte relevansen av relasjonelt ungdomsarbeid i en norsk kontekst:

- 1) *Hvordan relaterer Roots tenkning om relasjonelt ungdomsarbeid seg til den ekklesiologisk-pedagogiske diskursen om trosopplæring innenfor Den norske kirke?*
- 2) *Hvordan kan Root bidra i forhold til spenningen mellom bredde- og dybdeidealet i trosopplæringen? Er Roots tenkning bare relevant for den kontinuerlige trosopplæringen eller også for den punktuelle?*
- 3) *Hvordan utfordrer Root det manglende inkarnasjonsfokuset og misjonsforståelsen i plan for trosopplæring?*

Det første drøftingsspørsmålet vil bli behandlet i dette kapitlet. De to neste vil jeg skrive om i de kommende kapitlene (kapittel 4 og 5).

Før jeg utdyper hva som ligger i disse drøftingsspørsmålene, vil jeg først presentere hovedbegrepene fra den andre delen av problemstillingen min; *hvordan er Roots forståelse av ungdomsarbeid relevant for trosopplæringen i en norsk folkekirkekontekst?* De viktigste begrepene er *trosopplæring* (3.2) og *folkekirke* (3.3). Det første jeg skal gjøre her er å si litt om trosopplæringens opphav og formål, og gi en kort oppsummering av «*Plan for trosopplæring; Gud gir – Vi deler*» (2010). Deretter kommer en oppfølging av et enkelt spørsmål om hva en folkekirke er, samt hvordan trosopplæringen spiller inn i denne konteksten.

3.2 Den norske kirkes trosopplæring

3.2.1 Opphav og bakgrunn

Om vi går langt tilbake i tid, begynte trosopplæringen da Christian VI innførte en konfirmasjonslov i 1736. Den gang var trosopplæringen kalt dåpsopplæring. Årsaken til dåpsopplæringen var kirkens påvirkning av kirkelige bevegelser som vokste ut fra pietisme, som ble grunnlagt av Philipp Jacob Spener (1636-1705). Ifølge Rasmussen (2005, s.128, 144-146), var Speners ideal å fornye den kristne fromhet. Et av hans forslag til reform var å formidle Guds ord på en bedre måte til folket.

Få år etter krevde Christian VI en pietistisk reform i landet; «Den kristelige opplæring av folket i pietistisk ånd». Dermed ble konfirmasjonsloven innført med et formål. Formålet med dette var at Kongen ønsket at folket skulle bli gode og lydige som vet at enhver «der frygter GUD, skal ære Kongen» (Kirkehistorie.com, 2020). I håp om at det ville styrke kongedømmet ble det offisielt innført en obligatorisk konfirmasjon frem til 1911. Kort tid etter innføringen av konfirmasjon, ble det innført en skolelov i 1739. Det ble satt i gang en allmueskole (grunnskole) for å styrke konfirmasjonsundervisning ved å lære barn og ungdom å lese, skriver Rasmussen (2005, s.157-162).

Utover 1800- og 1900-tallet, skjedde det en stor endring i det norske samfunn. På den ene siden var det økonomiske liv og næringslivet hardt rammet i landet. Det førte til at skolen måtte reformeres på nytt, fordi det sies at befolkningen trengte annen kunnskap enn kristendoms kunnskap og jordbruk for å leve et godt liv i et samfunn som utvikler seg raskt. På den andre siden var det en økning av innvandrere med sine religionsbakgrunner som bosatte seg i landet som gjør at det norske samfunnet til et flerreligiøst og flerkulturelt land. Det har

en konsekvens. Ifølge Oftestad (1998, s.101-105, 156-7) var det behov for et nytt samlingspunkt i landet grunnet uenigheten som oppsto. En perfekt mulighet for å skape dette samlingspunktet, var etablering av skolen.

For å gjøre det kort, kan hendelsene oppsummeres i grove trekk. 13. Juni 1969 vedtok Stortinget en ny grunnskolelov. Konsekvensen av den nye loven var at skolens kristendomsundervisning ikke skal forstås som dåpsopplæring. Fra da av hadde kirken selv ansvaret for dåpsundervisning utenfor skolen. Ved kongelig vedtak ble det i 1999 oppnevnt et utvalg til å gjøre greie for spørsmål knyttet til dåpsopplæring i Den norske kirke, i følge Ekrem (2012, s.10). I hennes masteravhandling (2012, s.11) står det at utgreiinga ble lagt fram høsten 2000, jf. NOU 2000:26 «til et åpent liv i tro og tillit» som en reformasjon av Den norske kirkes dåpsopplæring. Denne opplysningen ble fulgt opp med Stortingsmelding nummer sju: «Trusopplæring i ei ny tid, og etter utretning i kirke ble Trosopplæringsreformen vedtatt i Stortinget i 2003». I løpet av denne prosessen foreslår regjeringen altså en omfattende reform av Den norske kirkes dåpsopplæring til trosopplæringsreformen. Målet med reformen er å styrke dåpsopplæringen i kirka.

I 2009 kom det en ny plan for trosopplæring sendt ut etter arbeid som varte i fem til ti år. Denne hadde tittelen; «*Vi deler*», ifølge Ekrem (2012, s.11). Planen erstatter den tidligere planen for dåpsopplæring i Den norske kirke. Det var i 2010 da det endelig kom en ny plan for trosopplæring i Den norske kirke, med tittelen «*Gud Gir – vi deler*». Formål og oppbygging av den nye trosopplæringsplanen er å legge til rette for at den dømte kan leve og vokse i et livsforhold til den treenige Gud (Kirkerådet, 2010, s.4).

3.2.2 Planen: Gud gir – Vi deler

Overskriften er henta fra *Plan for trosopplæring*. *Plan for trosopplæring* er en oppfølging for den som ble døpt, slik at han skal vekkes og styrkes i kristen tro og at den skal gi kjennskap til den treenige Gud. I tillegg skal den bidra til kristen livstolkning og livsmestring, samt utfordre til engasjement og deltakelse i kirke og samfunnsliv, ifølge Kirkerådet (2010, s.4).

Hovedinnholdet i trosopplæringen er kjærlighet fra Johannes' første brev 4,9-11 og Guds kjærlighet i Jesus Kristus (Kirkerådet, 2010, s.13-14). Den skal prege alle sider ved opplæringen, og utdyper systematisk gjennom ulike tiltak og samvær. I denne planen rettes

det oppmerksomhet mot at en trosopplæring for «alle» også inkluderer barn og ungdom som «ikke har synlige vansker, men som lever i en vanskelig hjemmesituasjon eller har sosiale, psykiske eller kognitive vansker» (2010, s.18). Disse må også oppleve tilhørighet og få mulighet til aktiv deltakelse i fellesskapet.

3.3 En kirke for folket

Før 1800-tallet var det en tid hvor eneveldets symbiose mellom stat og kirke i de lutherske landene ble bundet sammen av konfesjonelle bånd. Symbiosen mellom dem har gått bra til tider, men tok slutt på 1800-tallet. Det har ført til at statskirken ikke lenger hadde fast grunn under føttene, beskriver Christoffersen (2006, s.317). Samtidig var frikirkene og vekkelsesbevegelsenes organisasjonskirker på vei inn. En alternativ løsning til den overleverte statskirken på den ene siden og de nye frikirkene på den andre siden, var folkekirken.

Selv om begrepet folkekirke ikke opprinnelig sto i grunnloven, står det i kirkeloven fra 1996, ifølge Lundby (2012). Begrepet folkekirke lyder slik: «å legge forholdene til rette for et aktivt engasjement og en stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge». I 2008 ble dette folkekirkebegrepet foreslått og tatt inn i Grunnloven under Den norske kirke. Fire år senere ble det offisielt lagt inn i Grunnloven §16 som et nøkkelbegrep for å forstå Den norske kirkes identitet og oppdrag i forbindelse med endringene i Grunnloven i 2012.

Det juridiske grunnlaget for statskirkeordningen i Norge ble fjernet, og staten har ikke lenger en offentlig religion og styringsverktøy i øvrighetens hånd (Johnsen, 2015, s.12). Målet med dette var å flytte kirkemakten fra kongen og den politiske makt. Til forskjell fra frikirkene skulle den fortsatt ha sin sosiale basis i folkets allmenne liv og virke, og spille en sentral rolle i folkets offentlige rom, hevder Kristoffersen (2006, s.317). Så hva betyr det egentlig å være en folkekirke? Lundby (2012) drøfter dette i både et juridisk og et teologisk grunnlag. Han sier at det juridiske grunnlaget gir noen rammer. Oppslutningen i befolkningen gir menneskelig mening til begrepet. Ifølge Den norske kirke medlemsstatistikk var 70 % av befolkningen medlem av Den norske kirke i 2018 (kirke.no, 2020). Lundby (2012) skriver at teologisk sett har folkekirken sin forankring i dåpen. Jens-Petter Johnsen (2015, s.17) hevder at dåpen primært er et sakrament og sekundært et medlemskriterium i kirken, og at dåp ikke speiler nasjonal tilhørighet.

I valgprogrammet 2016-2019 (apenfolkekirken.org) er det to ting som er høyt prioritert i å videreføre og styrke Den norske kirke som folkekirke. Det er å være et inkluderende fellesskap med rom for mangfold, tradisjon og fornyelse. Samt skal trosopplæring være et breddetiltak for alle døpte, men det kan bare skje om den prioriteres og organiseres på en helt annen måte enn i dag (NOU, 2000, s.26:58). Det vil si at kirkens opplæring skal ikke omfavne de få, men alle de døpte, slik at alle kan delta. Denne doble lojalitet forklarer Harald Hegstad (2006, s.331) videre i spørsmålssammenheng, hvor mennesker som ikke uten videre deler den kristne tro, nærmer seg kirken. Hegstad svarer med å si at kirken bør være et sted for en åpen og ærlig samtale, også om de vanskelige spørsmålene. Videre sier han at det er viktig å sørge for at veien inn gjennom kirkens ytterdør er åpen, men også at en kan se til at veien videre til en større fordypning i troens rikdommer er tilgjengelig. Det vil si at selv om kirken skal være åpen for alle slags funderinger i trosspørsmål, må dens selvforståelse og virksomhet være forankret i den bibelske overleveringen. Den samme oppfatningen hadde også Dietrich Bonhoeffer (1906-1945) når det gjelder kirken som en folkekirke, ifølge Bonhoeffer (2015, s.49).

Det er viktig at det blir gitt opplæring for å fortsatt kunne være en kirke som har bredt grunnlag i befolkningen (NOU, 2000, s.26:58). Spørsmålet om hvorvidt breddeidealet i trosopplæringen skal knyttes til selve folkekirketanken har Kristin Graff-Kallevåg undersøkt, og hun bidro med kapittelet «Trosopplæring i folkekirken» i boken: *Folkekirke nå* (2015). I sin undersøkelse, finner Graff-Kallevåg (2015, s.130) at folkekirken og trosopplæringen skal favne bredt, i kvantitativ forstand, og at disse «formidles som et ideal knyttet til verdien av å ha en kirke med bred oppslutning i folket». I mer kvalitativ forstand vektlegges det også at «kirken og trosopplæring bør ha rom for mangfold». Hun viser deretter til hvordan breddeidealet i trosopplæringen kan ses på som en operasjonalisering og en kombinasjon av verdier som står sentralt i to ulike folkekirkemodeller: «ritekirkens ideal om kirkens åpenhet og mangfold, og fellesskapskirkens ideal som aktiv deltakelse i den lokale kirkens liv» (2015, s.131-3). På denne måten klargjør Graff-Kallevåg at trosopplæringens breddeideal og folkekirke hører sammen under ett.

3.4 Hvilken kirke? Læring for hvem?

Vi har nå sett litt på de to ulike begrepene, *trosopplæring* og *folkekirke*, og hva de har å si i sammenheng med hverandre. Nå skal jeg drøfte hvordan Roots tenkning av relasjonelt

ungdomsarbeid blir sett i lys av den ekklesiologisk-pedagogiske diskursen om trosopplæring med Tron Fagermoens analyse av forholdet mellom ekklesiologi og læringssyn som grunnlag. Jeg vil også komme tilbake til hvordan disse eventuelt kan henge sammen og gi ulike tilnærminger til trosopplæring og tilrettelegging for sårbare barn og ungdom i hans artikkel (Fagermoen, 2015). Jeg valgte å bruke hans ekklesiologiske modell fordi Fagermoen her fokuserer på den trosopplæringen som ligner mest på den i regi av Den norske kirke. Den fungerer også som pekepinn på hva det innebærer å være en luthersk folkekirke i Norge, slik det henvises til i problemstillingen (Fagermoen, 2015, s.33).

I neste punkt skal jeg gå litt mer i dybden av Fagermoen typologier som er satt sammen av de tre læringsformene; *læring som tilegnelse, læring som deltakelse og læring som kunnskap* i lys av tre ekklesiologiske modeller; *folkekirken som nådemiddelinstitusjon, som fellesskap og som bevegelse*. Det han gjør er å forene kirkemodellene og læringsmetafor og la en pluss fire trosopplæringstyper tre frem i analysen. Disse kaller han for *katekismekirken, kulturkirken, ritekirken, fellesskapskirken og pilegrimskirken*. Deretter vil jeg se på hvordan Roots tenkning av relasjonelt ungdomsarbeid, passer og ikke passer, inn i denne matrisen.

3.4.1 De ekklesiologiske modellene

I denne ekklesiologiske modellen Fagermoen presenterer to ulike sider ved hva det vil si å være og forstå en folkekirke. Det ene er folkekirken som *nådemiddelinstitusjon*. Nådemiddel er med andre ord det som formidler Guds nåde til den som tror og er livsforbinder med Kristus i sakramentene. Fokuset i nådemiddelinstitusjon er rettet mot distribusjonen av nådemidlene på hva som gjør kirken til kirke. Disse nådemidlene mottas kun ved tro alene, i den forstand at troen først og fremst er enkel trosmottakelse som står i fokus. Det vil si passiv-reseptiv og individuell. I denne forstand er folket først og fremst sett på som mottakere av nådemidler som gjør dem til «objektet» for kirkens handlinger. Det som gjør kirken til folkekirke, ifølge Fagermoen (2015, s.34-35), er derfor ikke at kirken er en kirke av folket, men en kirke bestående av majoriteten av det norske folk. Snarere oppfatter kirken det som sitt kall å forkynne evangeliet til alle mennesker innenfor et bestemt geografisk område.

Den andre måten å forstå folkekirke på er å se folkekirke som et *fellesskap*, mener Fagermoen (2015, s.35-36). Her er kirken forstått som et fellesskap av troende, som den gudstjenestefeirende forsamlingen. Som vi ser, ligger fokus på personene; fokus på hvem som

er kirke. I trosforståelse sammenheng kan det sies at et viktig aspekt for kirken er å forkynne til befolkningen, men her legges det vekt på menneskets medvirkning – ikke til frelse, men til å utvikle noe positivt. Derfor valgte han å karakterisere «aktiv-reseptiv» i denne modellen, og tegne kirkens dømte medlemmer som kirkens «subjekt».

Ekklesiologisk modell	Kirkeforståelse	Trosforståelse	Kvalifisering av folkekirkebegrepet
Kirken som nådemiddelinstusjon	Funksjonell: Fokus på <i>hva</i> (hvilke funksjoner) som gjør kirken til kirke	Passiv-reseptiv og individuell: Noe den enkelte mottar gjennom nådemidlene	Kirke <i>for</i> folket: Folket er «objekt» for evangelieforkynnelsen
Kirken som fellesskap	Personal: Fokus på <i>hvem</i> som er kirke	Aktiv-reseptiv og kollektiv: Knyttet til å ta del i kirkens fellesskap	Kirke <i>av</i> folket: Kirkens dømte medlemmer er kirkens «subjekt»
Kirken som bevegelse	Korporativ-teleologisk: fokus på hvor kirken som kollektiv er på vei	Aktiv-reseptiv, kollektiv og narrativ: knyttet til å være en del av et folk på vandring	Kirke <i>med</i> folket: Kirkens dømte medlemmer er kirkens differensierte «kollektive subjekt» - i bevegelse

Tabell 1. Ekklesiologiske modeller

Slik vi ser det i skjemaet, kan forholdet fremstilles ved *kirken som nådemiddelinstusjon*, *kirken som fellesskap* og *kirken som bevegelse* slik det er vist tabell 1.

3.4.2 To læringssyn

I disse læringsteoriene har Fagermoen (2015, s.37) brukt Anna Sfards læring som tilegnelse og læring som deltakelse. Her er følgende forklaring av hva læringssynet går ut på. Det første læringssynet er forstått som en beholder som fylles opp med kunnskap og tilhørelse, og som den enkeltes eiendom. Her forstås kunnskap som en «vare» som kan overføres fra lære til den lærende. Videre kan den brukes på nye kontekster og deles med andre av den lærende. Det andre læringssynet blir forstått som en prosess, som noe en gjør eller deltar i. Innenfor denne læringsmetaforen er det ikke like viktig med begrepsmessig kunnskap som med tilegnelse.

Tilegnelse avhenger av konteksten man befinner seg i, og læring blir gjennomgående forstått som noe som ikke kan skilles fra den konteksten læringen foregår innenfor. I tråd med dette blir læring forstått som en prosess hvor den lærende blir en del av et bestemt fellesskap, og lærer seg å kommunisere ved hjelp av fellesskapets språk og i henhold til fellesskapets framforhandlede normer. I denne læringsmetaforen eksisterer kunnskap som et aspekt ved deltakelse i kulturelle praksiser og ikke mer (Fagermoen, 2015, s.38).

Læringsmetafor	Læringssyn	Subjekt for læring	Læringsteori
Læring som tilegnelse	Monologisk og a-kontekstuell	Individ: læring gjennom individuell tilegnelse	Fokus på det kognitive
Læring som deltakelse	Dialogisk og kontekstuell	Fellesskap: læring gjennom kollektiv interaksjon	Fokus på det sosiokulturelle
Læring som kunnskaping	Triologisk og kontekstuell	Prosess mellom individ og fellesskap	Fokus på det sosiokulturelle

Tabell 2. Læringssyn

Forholdet mellom læring *som tilegnelse*, læring *som deltakelse* og læring *som kunnskaping* kan fremstilles slik som i tabell 2. En ytterligere redegjørelse vil bli gitt lenger ned i oppgaven.

3.4.3 Trosopplæringstyper

Etter å ha presentert de to ekklesiologiske modellene og læringsmetaforene kobler han dem sammen i de ulike typene (fire pluss en).

Ekklesiologisk modell og læringsmetafor	Kirken som nådemiddelinsituisjon	Kirken som fellesskap	Kirken som bevegelse
Læring som tilegnelse	«Katekismekirken» Tilrettelegging for tilegnelse av det kognitive innholdet i kirkens tro Fokus: kirkens lære	«Kulturkirken» Tilrettelegging for tilegnelse av det kognitive innholdet i kirkens tro Fokus: kirkens lære	
Læring som deltakelse	«Ritekirken» Tilrettelegging for bruk av nådemidlene og (andre) overgangsritualer Fokus: Kirkens kjerneriter/-praksiser	«Fellesskapskirken» Tilrettelegging for sosialisering inn i det praktiserende kirkefellesskapet Fokus: kirke som praksisfellesskap	
Læring som kunnskaping			«Pilegrimskirken» Tilrettelegging for innovativ kunnskapsproduksjon Fokus: kirken som sosial kropp i bevegelse

Tabell 3. Trosopplæringstyper

Som vi ser er matrisen delt, og følgelig blir trosopplæringstypen seende ut som i tabell 3. Jeg vil nå gi en kort beskrivelse av hver enkelt: *Katekismekirken, ritekirken, kulturkirken, fellesskapskirken og pilegrimskirken.*

Katekismekirken

Innenfor denne trosopplæringen, kombineres *folkekirken som nådemiddelinstitusjon* med et tilegnelsesorientert læringssyn. Den har dessuten et kognitivt fokus, og vektlegger å undervise kirken i å lære bort typisk katekismetradisjon. Her kan vi si at kunnskap innenfor denne pedagogisk-ekklesiologiske modellen forstås som en ferdig pakke som kan overføres fra en person til en annen (Fagermoen, 2015, s.40-41).

Ritekirken

Trosopplæring i ritekirken er en kobling av kirken som nådemiddelinstitusjon med læring som deltakelse. Her vektlegges det ikke et kontinuerlig fellesskap, men det mer punktuelle. Den er knyttet til kirkens overgangsriter som dåp og konfirmasjon, men også til kirkens kjernepraksiser. Det gjør at trosopplæring ritekirken einer seg for et uttalt folkekirkeprosjekt, «i den forstand at det handler om å sosialisere de lærende inn i praksis som står sentralt i brede lag av folkekirkens medlemsmasse» (Fagermoen, 2015, s.42).

Kulturkirken

Kirken som fellesskap med et tilegnelsesorientert læringssyn, kalte Fagermoen for kulturkirken. I kulturkirken blir et tilegnelsesorientert læringssyn satt sammen med en kollektivt orientert tros- og kirkeforståelse. Denne trosopplæringen har likhetstrekk med den formen for læring som finner sted når en skoleklasse drar på ekskursjon. Formålet med kulturkirken er at det som tilegnes, er med andre ord ikke først og fremst hva kirken tror på, men heller hvordan troen blir praktisert, ifølge Fagermoen (2015, s.43-44).

Fellesskapskirken

Denne trosopplæringstypen er en krysning av den ekklesiologiske modellen kirken som fellesskap og et deltakelsesorientert læringssyn. Fagermoen (2015, s.45) forklarer at i denne typen trosopplæring skjer læring først og fremst gjennom sosialisering inn i et konkret fellesskap av mennesker, i dette tilfellet menigheten. Det er ved å delta i dette fellesskapets praksiser og lære seg å kommunisere ved hjelp av fellesskapets språk, at trosopplæring

eksisterer. I denne typen er læringssynet dialogisk, og dette innebærer at læring foregår gjennom gjensidig utveksling av dialog mellom de lærende.

Pilegrimskirken

Den trosopplæringstypen som Fagermoen (2015, s.47-48) kaller *Pilegrimskirken*, er en kombinasjon av den ekklesiologiske modellen *kirken som bevegelse* og av læringssynet *læring som kunnskaping*. I motsetning til *kirken som fellesskap*, er *kirken som bevegelse* i en mer eskatologisk og dynamisknarrativ retning eller mot et mål. Det nye læringssynet som Fagermoen (2015, s.49,52) bygger på i sin drøfting er basert på de finske utdanningsforskerne Sami Paavola og Kai Hakkarainens læringsmetaforer. Denne læringssynet er rettet mot de innovative aspektene ved læring som skaper og utvikler ny kunnskap og nye praksiser. Det vil si at ulike typer utfordringer komme til orde og deltar, og ved deres deltakelse, vil de være med og forme innholdet trosopplæringen.

3.5 Relasjonelt ungdomsarbeid og ulike trosopplæringstyper

Jeg har nå representert Fagermoens ekklesiologiske modeller, læringssyn og trosopplæringstyper i tekst og tabeller. Nå skal jeg se på hvordan Roots tenkning rundt relasjonelt ungdomsarbeid, passer og ikke passer inn, i de ulike typene. Her skal jeg starte med katekismekirken og så fortsetter jeg i kronologisk rekkefølge med de ulike typene slik jeg har presentert ovenfor.

Katekismekirken – Relasjonen til Gud

Det som kjennetegner katekismekirken er blant annet at en tar utgangspunkt i trosinnholdet i den kristne tradisjon, for eksempel i trosbekjennelsen og budene. Det gjør at Roots tenkning om relasjonelt ungdomsarbeid både passer og ikke passer med denne trosopplæringstypen. Grunnen til at relasjonelt ungdomsarbeid ikke passer inn i katekismekirken er på den ene siden at inkarnasjonstanken som står så sentralt i det relasjonelle ungdomsarbeidet, ikke er en ferdig pakke som kan overføres fra en person til en annen. Det har vi sett i avsnittet om relasjonen til Gud. Root fokuserer også på menneskeheten, mens det tilegnelsesorienterte læringssynet fokuserer på det læremessige innholdet i disse kjernepraksisene. Når jeg skriver dette, betyr ikke det at Root ikke tenker på det innholdsmessige, men at han prioriterer forholdet mellom to personer, uten tanke på mål og innflytelse. Om vi fokuserer på å forkynne eller lærer bort kristne praksiser og troslære gjennom våre relasjoner, så tror jeg ikke at noen

vil være en del av et slikt forhold. Problemet er tendensene til isolering som ofte vil finne sted når et forhold ikke fører til målet. Når det skjer en slik assimilasjon i forholdet, rammes i all hovedsak sårbare barn og ungdommer. Det gjør at tilliten svikter, og kan føre til sosial angst.

På den andre siden, passer det litt allikevel inn i katekismekirken, fordi vi deltar i Guds kjærlighet slik Jesus Kristus har gjort for oss. Det er det som er det læremessige trosinnholdet i disse kjernepraksisene og i den kristne tradisjon. Disse kjernepraksisene er veldig viktige for Root, ikke minst for å praktisere det innholdsmessige. Det jeg ønsker å trekke frem er trosbekjennelsen, fordi den står parallelt med det Root skrev angående hvem Jesus Kristus er; den inkarnerte, den korsfestende og den oppstandne person. Å tilegne seg dette stoffet og kunnskap om Jesus Kristus er veldig viktig for Root. Dette er et grunnleggende startpunkt og fast ståsted i relasjonsarbeid. For målet med Guds inkarnasjon i Jesus var ikke å påvirke menneskeheten mot et mål, eller frelse, men et ønske om å være nær og fungere som stedfortreder for menneskeheten slik den ble skapt av Skaperen. Det samme befaler Jesus oss til, nemlig å være stedfortredere for våre medmennesker, og dette er et av to største budene som er gitt av Gud.

Ritekirken – for det punktuelle

Ritekirken samsvarer ikke med det som ble presentert i Roots forståelse av relasjonsarbeid. I denne trosopplæringstypen fokuseres det på de punktuelle overgangsrutene som dåp, vigsel og gravferd, istedenfor et kontinuerlig fellesskap. I følge Root er ikke det Guds kjærlighet i den inkarnerte Jesus Kristus og det forholdet han har til oss. Root sier at Gud stadig er med oss i våre samlepunkt. Gud er ikke bare til stede når mennesker gjør gode gjerninger eller tar de riktige valgene, men også når mennesker faller og synder. Slik blir vi utfordret av Gud til å delta og ha relasjoner med andre personer. Når vi virkelig er stedfortredere for den andre personen, skjer en forvandling hos begge personene. Det som er umulig for mennesker, er det fullt mulig for Gud å endre.

På den andre siden er det fullt mulig å si at den ekklesiologiske modellen ritekirken til dels overlapper med det Root skriver om å sosialisere mennesker inn i bestemte praksiser. Når jeg sier dette, refererer jeg til viktigheten av kirkens fellesskap (ordet og sakramentene) og deltakelse, og å følge ham inn i verden i kjærlig tjeneste. Tidligere hevdet Bonhoeffer, i følge Root, at kirken bare er en Jesus Kristi-kirke dersom den er en kirke for andre (for dåp,

konfirmasjon, bryllup og gravferd, de punktuelle). Det betyr at kirken ikke må være ekskluderende fra verden, men må å være tilgjengelig for menneskene her, for det er på denne måten at Kristus er til stede i verden.

Kulturkirken – reflekterende

I likhet med «ritekirken», fokuserer kulturkirken på kirkepraksis. Forskjellen er at læringssynet her tilsier at den kristne troen er noe en lærer *om* snarere enn noe en *deltar i*. Denne typen kirke har jeg plassert Root inn i. Det er viktig å lære og ha ny og god kjennskap til hva kirken gjør, og hva det å være kristen innebærer med tanke på religiøst arbeid. I tillegg er det viktig å gjenoppdage og kjenne seg selv for at vi kan ha et bedre forhold til medmennesker og til oss selv. Root hevder at vi i relasjon med andre kan vi oppdage en ny side ved oss selv. Vi ser så gjennom arbeidet til Dietrich Bonhoeffer at Root oppdaget et nytt perspektiv ved relasjonelt ungdomsarbeid. Ved å lese og lære Bonhoeffer, forstod Root at relasjonen er målet i seg selv. Uten å lære og vite hva et forhold er, kan relasjonen fort lede til en slags tilknytning til den andre personen. Det mente Root at vi skulle unngå. Relasjonsarbeid handler ikke bare om å hjelpe ungdom å komme fra A til B, men å være der for dem, åpne øynene våre og se den andre i hans eller hennes mange dimensjoner (2.2.4).

På den andre siden synes jeg ikke «kulturkirken» passer helt med det Root skriver om relasjonelt ungdomsarbeid, fordi en i denne modellen ikke fokuserer på at læring er noe som skjer ved at de lærende sosialiseres inn i de ulike kirkepraksisene. For Root er det viktig å handle og ta ansvar når vi blir kalt inn til Guds tjeneste i verden. Han sier også at det aldri er nok å lære og ha kunnskap om kirkepraksis eller om hvem Jesus er, dersom vi ikke handler når Gud kaller oss til å være stedfortreder. For vi mennesker er skapt til å leve i en åpen og lukket relasjon til en annen, der den ene personen blir barrieren for den andre.

Fellesskapskirken – Menneskets relasjon til seg selv

Her syns jeg trosopplæringstypen som Fagermoen kaller «fellesskapskirken» og Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid passer veldig fint sammen. I denne trosopplæringstypen skjer læring først og fremst gjennom deltakelse og sosialisering inn i et praksisfellesskap, men denne typen er tilfeldig siktet inn i et konkret fellesskap av mennesker, nemlig det lokale kirkefellesskap (menigheten), ifølge Fagermoen (2015, s.45). Uansett

gjenspeiles mange av analysene som ble gjort tidlig i oppgaven. Det jeg vil trekke frem er det som ble skrevet om hvordan relasjonen til seg selv uttrykkes hos Root.

Fagermoen (2015, s.45) hevder at læringsynet er dialogisk, og dette innebærer at læring foregår gjennom gjensidig kommunikasjon mellom de lærende. Dette henger sammen med det Root har sagt tidligere. For han og Bonhoeffer som Root referer fra, plasserer ikke Guds nærværet et annet sted enn i vår subjektive og individualistisk opplevelse, men plasserer den nettopp i den sosiale opplevelsen av fellesskap i forhold til hverandre. Root sa også at ved å delta i dette fellesskapets praksiser og ved å lære seg å kommunisere ved hjelp av den andre personen, oppdager mennesker en ny side ved seg selv. Om jeg referer tilbake til påstanden hans, lyder den slik: «[D]et er i samspill med andre at en oppdager sine gaver, evner og hvor unik en er, fordi vi var skapt slik at det er mulig å kunne finne Skaperen ved hjelp av andre mennesker (Root, 2011). Det som er viktig i denne selvoppladningsreisen er å unngå å praktisere selvrettferdiggjørelse. Dette advarer Bonhoeffer mot, at kristent fellesskap ikke skal styres av den. Rettferdiggjørelse skal praktiseres ved å oppmuntre til nåde, og denne skal kunne være til hjelp for andre.

Root var også opptatt av å plassere Guds nærvær i den sosiale opplevelsen av fellesskap i forhold til hverandre. Likheten med fellesskapskirken er at det konkrete fellesskapet er opphavet i menigheten. Forskjellen fra denne typen er at Root også inkluderer verden som et fellesskap av mennesker. Det er fordi både kirken og verden eksisterer under Kristi herredømme.

Kirkens fellesskap har stor betydning for Root når det gjelder relasjonelt ungdomsarbeid. Han sier at om vi ignorerer kirkens rolle, kirkens aktivitet – ikke minst gudstjenestefeiringen også bli en del av det sosiale fellesskapet som oppstår rundt disse aktivitet (Fagermoen, 2015, s.45) har ungdomsarbeidere i uvitenhet blitt irrelevante i verden. Derfor er det viktig å lede ungdommen inn i aktivitetene til kirken og komme i god kontakt med personer som jobber i kirken. Det er fra dette at kirkelig fellesskap at tjeneste er sendt og til fellesskap at man kommer tilbake. Når vi forlater kallet eller fellesskapet, forlater vi også Kristus og forneker ham.

Pilegrimskirken – ny kunnskap

Trosopplæring i «pilegrimskirken» fokuserer på kontinuerlig ny kunnskap. Det vil si at det enkelte individuelle livsfortelling får møte kirkens «stor-fortellinger», og ut av dette møtet oppstår det nye fortellinger. Det utvides og forandrer seg stadig, ifølge Fagermoen (2015, s.83). Om vi ser på Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid, så handler det om mye av det samme, fordi det å være i en relasjon betyr at samtlige deltakere er involvert. Det er dette Root kaller for gjensidighet. Det går ut på at ved å være nær den andre personen, må jeg åpne opp meg selv for vedkommende, og vise hvem jeg er, selv om det kan være vanskelig.

For Root er det viktig å nevne at i en stedfortreder er det også gjensidighet.

Enveiskommunikasjon fungerer ikke, for vi må kommunisere med hverandre. Ved å være talsmann for den andre blir mitt eget konsept av meg selv i verden endret, sier Root. Samtidig dras den andre person inn i forvandlingen. I en slik situasjon blir man fylt av ny kunnskap, og fordommene overfor den andre person avtar gradvis. I møte med nye kontekster og nye erfaringer utvikles det kontinuerlig ny kunnskap. Det styrker relasjonsbygging.

3.6 Oppsummering

Lenge har det vært kjent at dåpsopplæring og skole hører sammen, men det har endret seg. I 1969 skjedde det en endring i Grunnloven hvor de fjernet dåpsopplæring fra kristendomsundervisning, og ga ansvaret til kirken. I 2010 kom det nye *Plan for trosopplæring* ved navn «Vi deler». Planen legger til rette for at det dømte barn kan leve og vokse i et livsforhold til den treenige Gud. Det var også en splittelse mellom staten og kirken. Nå fungerer Den norske kirke som en folkekirke som innebærer inkluderende fellesskap, med rom for mangfold, tradisjon og fornyelse. Dermed måtte trosopplæring reformeres, slik at den også kunne favne om det brede som folkekirken står for.

På spørsmålet om Roots forståelse av relasjonsarbeid passer eller ikke passer inn i disse typologiene, er det overraskende at de stort sett passer inn. Av de ulike typene som passer minst med Roots relasjonelle ungdomsarbeid er «ritekirken», for her fokuseres det kun på punktuelle fellesskap, mens Root fokuserer på et kontinuerlig fellesskap. Trosopplæringstypen som passer best med Root er «fellesskapskirken». Her skjer læring gjennom sosialisering inn i et praksisfellesskap og en stadig pågående sosialiseringsprosess. Det er viktig hos Root å lede

ungdommer inn i aktivitetene til kirken, og komme i god kontakt med personer som jobber der.

4. Relasjonelt ungdomsarbeid og spenning mellom bredde og dybde

I kapittel 3 har jeg allerede nevnt litt om trosopplæringens breddetiltak for alle døpte. Her vil jeg gå inn i litt mer detaljer på dette med tanke på innhold og de ulike rammene av trosopplæringens breddetiltak, i tillegg til hva breddeidealet refererer til. Deretter skal jeg drøfte underspørsmålet som er: *hvordan kan Root bidra til spenningen mellom bredde- og dybdeidealet i trosopplæring? Er Roots tenkning bare relevant for den kontinuerlige eller også for den punktuelle trosopplæringen?*

4.1 Tidsavgrensede breddetiltak

Ifølge Knut Tveitereids artikkel «Bredde og dybde, tidsavgrensing og kontinuitet» (2015), henviser han (2015, s.188) til at tiltakene er en beskrivelse av hvordan trosopplæringsplanen skal klare å virkeliggjøre ambisjonen om å være tidsavgrensede, aldersspesifikke og brede. Selv om artikkelen er rettet mot spiritualitet, innvender Tveitereid med håp om at trosopplæring kan ha noe å hente på å problematisere dette punktet, nettopp ved å kombinere brede og dype tidsavgrensinger, og kontinuerlige perspektiver og praksiser.

Tveitereid (2015, s.189) skriver at det kristne spiritualitetsbegrepet er en dybdepraksis. Idealer kan spores tilbake til kirkens smalere tradisjoner, for eksempel fra klosteret og pietismen for å nevne få. Samtidig rommer spiritualitetsbegrepet også bredde, fordi det finnes spiritualitet i store deler av befolkningen og i det offentlige rom. Samfunnsutviklingen gikk likevel ikke i utelukkende sekulær retning, i betydningen a-religiøs, slik man antok tidligere. Tveitereid (2015) mener at det er denne kvaliteten ved spiritualiteten – evnen til å nå de mange gjennom å holde brede og dype idealer sammen som er sentralt for å diskutere bredde og dybde i trosopplæringen. I en viss kontrast til det vi ser i spiritualiteten, søker man i trosopplæringen etter å nå de mange ved å rendyrke et breddeideal.

Tveitereid trekker frem stortingsmeldingen NOU 2000:26 som eksempel på tilskrivning av skillet mellom kontinuerlige og tidsavgrensede tiltak ved 1970-tallets fasetenkning og dåpsopplæringsplanen fra 1991. Tanken om at det avgrensede er for alle, mens det

kontinuerlige er for de få, finnes også her, påpeker Tveitereid (2015, s.191). Dette skillet finnes implisitt også i *Plan for trosopplæring*, hvor planen oppfordrer til samarbeid på tvers av de to polene:

Det vil være en styrke dersom det etableres strategiske og innholdsmessige sammenhenger mellom de tidsavgrensede tiltakene og det kontinuerlige barne- og ungdomsarbeid (Kirkerådet 2010, s.37)

Om vi ser på *Plan for trosopplæring* (2010), vil vi finne lignende oppfordringer om samarbeid og synergi.

Trosopplæringstiltak

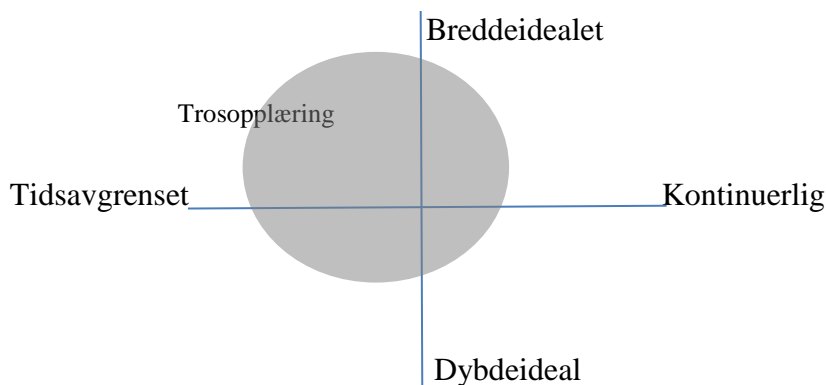
Trosopplæringstiltak er tiltak som er rettet mot et bestemt årskull. I *Plan for trosopplæring* kapittel 4, står det mer spesifikt om årskullene i kronologisk rekkefølge. De første leveårene er 0-5 år, barndomsårene 6-12 år og ungdomsårene 13-18 år. Her er noen av kjernetiltakene for de ulike årskullene: dåp, babysang, utdelingen av 4-årsboka (0-5), dåpsklubb, kirkeskole, leir (6-12) og konfirmasjonsforberedelse – konfirmasjonstiden, leir, lederutvikling (13-18år) (Kirkerådet, 2010, s.19-20). Nye konsepter som Tårnagentene og LysVåken ble også etablert for å styrke allerede eksisterende breddetiltak, ifølge Graff-Kallevåg (2015, s.129).

Breddeidealet

I slutten av del 3.2 nevnte jeg litt om Graff-Kallevågs beskrivelse av bredde, i både kvalitativ og kvantitativ forstand. I følge Tveitereid (2015, s.191), gir dette assosiasjoner til en type empirisk bredde som både kan inkludere mange mennesker og ulike typer mennesker. Istedenfor å snakke primært om de faktiske fremmøtte, men om et *ideal*, skjelner han mellom *empirisk bredde* (de som kommer) og en *teleologisk bredde* (de man ønsker skal komme). Målet er at trosopplæringen skal representere en empirisk bredde av befolkningen. Man kan ha et ønske om at mange mennesker dukker opp, uten at det skjer, og motsatt, at mange mennesker kommer selv om dette aldri var målet. Et tredje mulig breddeideal er derfor å tenke på bredde som et *strategisk ideal*. Det går ut på at grepene man tar for å nå målet, skal være av en slik art at de henvender seg til og fungerer for den kvantitative eller kvalitative bredden av døpte. Den siste type breddeideal er i form av et *teologisk ideal*. Her ønsker man at den troen som deles og læres i trosopplæringen, skal representere en teologi som inkluderer, snarere enn en teologi som stiller krav og støter bort. Med slik differensiering kan

begrepet bredde referere til minst fire forskjellige idealer: *empiri, telos, strategi eller teologi*. I følge Tveitereid (2015, s.192-193) er disse idealer og verdier som finnes i folkekirkens trosopplæring. I tillegg hevder han at både folkekirken og trosopplæringen ikke bare har et ønske om å være brede, men at den berører også ved noen av de dypeste strengene i folkes liv, ved livets vakreste og verste øyeblikk.

Etter å ha problematisert begrepet breddeideal og differensiert mellom ulike lag i begrepet i drøftingen, og kontrastert begrepene som Graff-Kallevåg var innom i folkekirkedelen (bredde, dybde, kontinuerlig og tidsavgrensing), argumenterer Tveitereid at dette er idealer og verdier som finnes i både folkekirkens trosopplæring og i det kristne barne- og ungdomsarbeidet (2015, s.192), som jeg etterlater i denne delen på grunn av plassavgrensing. Jeg prioriterer å forholde meg til trosopplæring opp mot Roots relasjonelle ungdomsarbeid. Tveitereid (2015, s.193) påpeker at det hele hensikten med å presisere begrepene, er å problematisere tanken om at breddeidealet utelukkende knyttet seg til det tidsavgrensede, mens dybdeidealet hører hjemme i det kontinuerlige.

Figur 1.

Tveitereid skriver i sin artikkel (2015, s.194) at «ved å skjelne, ikke bare mellom bredde og tidsavgrensede tiltak på den ene siden, men også mellom kontinuerlig arbeid og dybde på den andre, kan man fremstille forholdet mellom trosopplæring og kontinuerlig arbeid som figuren viser». Ut ifra det figurer som er vist ovenfor, ser vi at trosopplæring har et klart tyngdepunkt i det tidsavgrensede, brede hjørnet. En måte å stille dette spørsmålet på, er: «kan Roots tenkning av relasjonelt ungdomsarbeid bidra for den kontinuerlige dype og muligens også for den punktuelle trosopplæring?» Dette skal jeg drøfte i den kommende delen.

4.2 *Hvordan kan Root bidra i dette spenningsforholdet?*

Nå har vi sett litt på spenningen mellom bredde- og dybdeidealet i trosopplæring, og vi har fått kjennskap til at trosopplæringens tyngdepunkt ligger i det tidsavgrensede, brede hjørnet, selv om trosopplæringen har spredd seg litt over i andre punkter (figur 2.). I denne delen skal jeg drøfte hvordan Roots tenkning av relasjonelt ungdomsarbeid kan bidra med å skape den kontinuerlige, dype, punktuelle trosopplæringen. Først vil jeg skrive litt kort om kontakten mellom kirken og befolkningen.

4.2.1 *Kontakt mellom kirken og befolkningen*

Både folkekirken og trosopplæringen har et ideal om å være brede, og berøre ved noen av de dypeste strengene i folks liv. Dette er målet med trosopplæringsreformen i Den norske folkekirken. Med en bred kontaktflate med kirkens medlemmer, kan menigheten benytte seg av sitt medlemsregister for å sende direkte invitasjon til trosopplæringstilbudene, både til døpte og tilhørende barn og deres familier, og gjennom oppslag og annonser, ifølge Kirkerådet (2017, s.3-4). På den måten legges det til rette for betydningsfulle møter, og menigheten bygger relasjoner med den enkelte deltaker. Dette arbeidet resulterer i at flere av kirkens barn og unge deltar på mer trosopplæringsrettede aktiviteter, både gjennom kontinuerlige tilbud og de tidsavgrensede tiltakene, står det i Kirkerådet (2017, s.2).

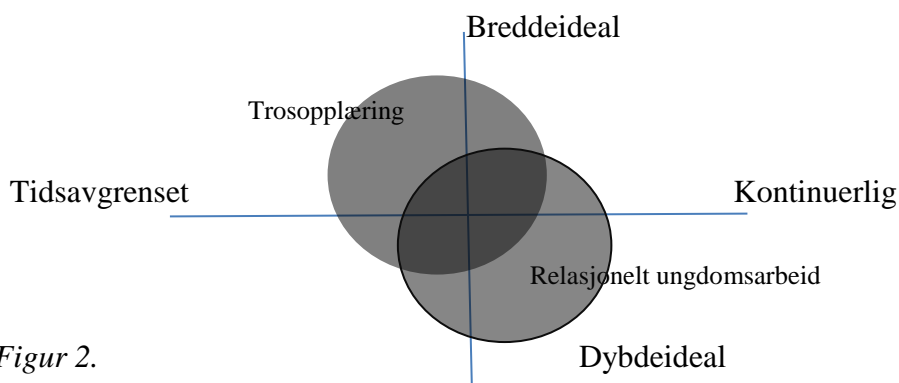
Med slik oppmerksomhet og med ulike tiltak for økt oppslutning om dåp, gjør at dåpsprosenten akselererer etter å ha vært nedadgående over flere år. Samt at det eksisterer et bredt tilbud av aktiviteter som finnes innen kultur, idrett og andre tilbud for fritiden. Disse forårsaker at konkurransen for det kontinuerlige barne- og ungdomsarbeidet i kirkene er stort (Kirkerådet, 2017, s.2-4). Alt dette positive som nevnt her, er en liten prosentandel av trosopplæringsarbeidet, til tross for at det har vært stort utfordringer. Selv om det i realiteten har vært omtrent like mye kontinuerlig arbeid som tidsavgrensede tiltak, er det tidsavgrensede arbeidet mest utfordrende. Selv om tanken og viljen er der for å holde polene sammen. De mange gjentatte oppfordringene etterlater likevel et visst inntrykk av en komplisert relasjon, hevder Tveitereid (2015, s.191). Den største utfordringen, eller mangelen, slik jeg har tolket Tveitereids artikkel, er relasjoner; relasjon til medmennesker og relasjon til Jesus (2015, s.199).

Ut fra det som er skrevet ovenfor, viser det seg at det er mye kontakt mellom kirken og familiene i de første leveårene. En oppgave som krever god ledelse, mange ressurser, og ikke minst mye energi. Da er det viktig at kirken arbeider målrettet for å gi god informasjon og ha en åpen dialog med foreldre når det gjelder dåpsvalg, eller i sammenheng med konfirmasjonstiden (Kirkerådet, 2017) for å skape en mening som kirken står for. Gjennom disse møtene er det perfekte muligheter til å skape relasjoner med foreldrene i både tidsavgrenset og kontinuerlig arbeid. Det kommer jeg til å si litt mer om i den etterfølgende delen.

4.3 *Roots tenkning av det kontinuerlige dype og det punktuelle hjørnet*

Slik vi har sett i *figur 1* fra Tveitereid (2015, s.193), har trosopplæringen et klart tyngdepunkt i det tidsavgrensede brede, selv om den gli litt over til det kontinuerlige dype. Dermed ser jeg for meg at Roots tenkning av relasjonelt ungdomsarbeid kan bidra til å krysse over til det kontinuerlige dype hjørnet, og kanskje også til det punktuelle hjørnet.

Det første vi merker hos Root, er at han er opptatt av den kontinuerlige relasjonen, for det var slik Jesus Kristus hadde relasjon med oss. I relasjonen er det ikke en slutt, den krever kontinuerlig nærvær av Gud. I den kontinuerlige relasjonen oppstår forvandling hos enkelte personer i deres forhold. Med andre ord kan vi si at den har en dypere betydning. En har dypere forståelse av hva det innebærer å være et menneske, det å være stedfortreder for medmennesker, for Gud, og ikke minst oss selv. Dermed har Roots tenkning av relasjonelt ungdomsarbeid, i motsetning til trosopplæring, et klart tyngdepunkt i det kontinuerlige dype, slik *figur 3*. viser rett under.

Figur 2.

For å oppnå en kontinuerlig relasjon eller for å befinne seg i det kontinuerlige dype hjørnet, er det viktig å ha en god relasjon til både Jesus Kristus og til seg selv. Når jeg refererer til relasjon med Jesus Kristus, handler det om å ha kjennskap om hvem Jesus Kristus er, slik Root refererer til Bonhoeffer; en person (inkarnert) som lider (korsfestet) og som forvandler seg (oppstår fra døden), og ikke minst er aktiv levende i møter med andre. Det mener jeg også er et viktig fundament for å ha en god relasjon. For Root er det lett å begynne relasjonsarbeid med hvordan Jesus Kristus var, da får vi svar på hvordan han tjenestegjorde og dermed hvordan vi kan tjenestegjøre, men når vi spør hvem, får vi til svar at Jesus Kristus er den som ga sitt liv for andre og disse kaller han oss til å tjene. Som jeg har skrevet tidligere, mener Root at det å følge en inkarnert Gud i Kristus, innebærer å følge ham til korset. Det kan man tolke bokstavelig talt, men korset kan ha en annen betydning, som for eksempel lidelse og sorg, smerte for å nevne noe. Om vi overser mennesker som har det vondt, vil vi trolig også overse muligheten til å følge Kristus. Derfor må vi gi oss selv til andre når vi er kalt til å følge ham, uten å forvente noe tilbake, for denne prosessen er å følge den korsfestede.

En annen grunn til at jeg nevner viktigheten av å ha gode relasjon med seg selv her, er fordi relasjonen til selvet og relasjonen til andre, henger uløselig sammen. For Root sier at det er gjennom samspill med andre mennesker at vi oppdager oss selv og forstår andre mennesker enda bedre. Det gjør at tidligere fordommer endrer seg etterhvert som vi kjenner dem bedre. Vi finner Skaperen ved hjelp av dem, slik Gud har villet at vi skulle finne Ham gjennom dem. For det er menneskelig naturlig kamp å rettferdiggjøre seg selv fra det første øyeblikket to mennesker møtes. Derfor er det viktig at fellesskap ikke styres av selvrettferdiggjørelse som krenker andre, men av rettferdiggjørelse ved nåde, som tjener andre. For dersom en har opplevd Guds barmhjertighet i livet, underkaster man seg helt ned til dybden av ydmykhet og lever etter tilgivelse av sin synd i Jesus Kristus.

Alt dette er med på å skape en god relasjon både hos barn, unge og foreldre. Eva Marie Jansvik skriver i sin masteravhandling, *Dåpssamtale* (2009), at dersom vi ønsker å nå og få barna med videre i kirken trosopplæringstilbud, er det viktig å begynne med foreldrene. Det synes jeg også lurt, siden det er de som tar avgjørelsen i familien, og tillegg er det foreldrene som barna hører mest på når det gjelder syn på religion, klær, mat, rusmidler, politikk, utdanning og yrke. I en undersøkelse viste det seg at 80% av de unge bryr seg mest om hva foreldrene mener, mer enn hva vennene mener med en andel på 46%, i følge Ekrem (2012,

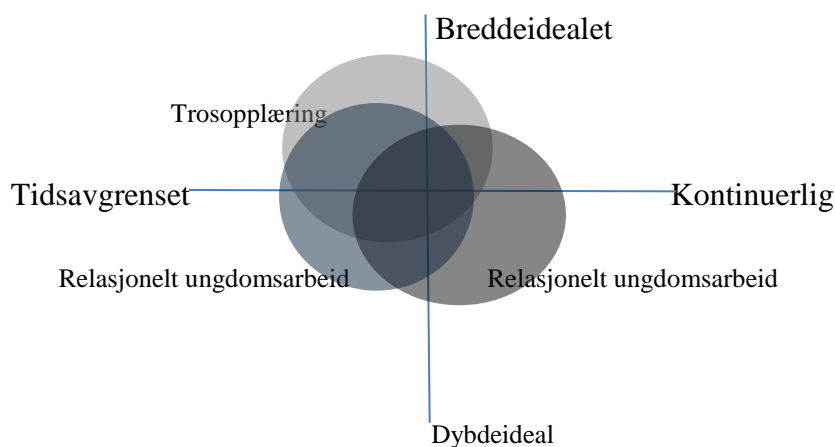
s.16). Det er også noe Root (2007, s.209) legger vekt på når han sier at relasjonelt ungdomsarbeid bør ikke bare koble en ungdom med en stedsdeling, men også bidra til steddelaktig være en ressurs for ungdommens familie. Det kan vi gjøre i løpet av dåpssamtalen, babysang, småbarnmessen eller ved en senere anledning, i konfirmasjonstiden. Disse tiltakene er veldig gode steder for å bygge relasjonen og involvere dem i menighetens fellesskap. Om vi tar initiativ til å opprette en relasjon, kan det føre til at de velger å ta imot kirkens tilbud. Jeg mener ikke at målet med relasjonsoppbygging er å få med dem inn eller å ta imot kirkens tilbud. Snarere er det bevis på at vi viser omsorg, gir dem trygghet og å være åpen, og at vi kan bidra med å gjøre beslutninger som kan være vanskelig å ta selv, for eksempel ved tvil rundt å døpe barna sine (Jansvik, 2009, s.52,59).

Kirken må ikke være ivrig med å forklare og fortelle alt om hva dåpen innebærer i løpet av det korte møtet, men det kirken kan gjøre, er å formidle tilhørighet, skriver Jansvik (2009, s.50). Det hun mener er å formidle menneskelighet. Slik vi ser hos Root handler ikke relasjonelt ungdomsarbeid om å overføre en kristen livsstil, men det handler om å være mennesker sammen, og å fortelle om Guds menneskelighet. Dermed er det viktig å minne dem på hvor menneskelig Jesus var, og som frivilligarbeid eller som ansatt for kirken, er det også viktig å tenke lite på seg selv og regne en selv for å være den verste av synderne i møte med barn og foreldre. De kan selv ha en følelse at de ikke fromme nok, eller ikke passer inn fellesskapet. Derfor er det viktig å være slik Gud har skapt oss til å leve som en distinkt person som er for og med andre i kraft av menneskeheten av Jesus Kristus. Det vil si at vi skal tjene deres menneskelighet ved å være menneskeheten selv, uten å ta initiativ til from eller hellig. For Root, vi er frigjort fra synd og at menneskene er avhumanisert for å være med og for Gud og vårt neste. Vi og kirken må ta dem på alvor under disse ulike møtestedene, fordi det er i relasjonene at vi møter Kristus gjennom tilstedeværelse blant oss. Det sier noe om at menneskene er avhengige av hverandre, ifølge Root.

I det kontinuerlig dype er det ikke noe en bør praktisere som en byrde, men i stedet må relasjonsarbeid praktiseres fra kjernen av selvet, slik Root har sagt. For det å være stedfortreder for andre er å korrespondere med virkeligheten, å påta seg skyld og trofasthet mot Jesus Kristus, som kaller oss til å være trofast til de mennesker vi møter og skal møte. Av og til er vi veldig opptatt av å nå målet eller noen å skrive i statistisk som et resultat, suksess. Det gjør at når ting ikke går etter planen eller vi møter utfordringer, opplever vi en fiasko. Slik

Root har skrevet er det ikke noe som heter suksess eller fiasko med disse ungdommene, annet enn å være trofast. Så lenge vi tjener hverandre i vår menneskelighet og ikke glemmer det viktigste- at de vi møter også, uansett hvor gamle, høye rangerte eller utmerkede de er, fremdeles er personer som oss, syndere som roper om Guds nåde. For alle mennesker har det samme problemet, og trenger hjelp, trøst og tilgivelse.

Spørsmålet til Root også er relevant i det punktuelle, så jeg har argumentert for at hans tenkning av relasjonelt ungdomsarbeid er relevant og at det kan være i det tidsavgrensede dype hjørnet. For det første så vil jeg si litt om hva det punktuelle går ut på, og deretter relevansen i relasjon til Roots tenkning av relasjonsarbeid. Det kontinuerlige dype innebærer bibelstudier, bønnegrupper og kor, mens det tidsavgrensede dype arbeidet går mer på en av Fagermoens typologier, nemlig ritekirken. Den trosopplæringstypen fokuseres på de punktuelle overgangsrundene som dåpssamtale, retreat, vigsel og gravferd for å nevne noe. Grunnen til at de blir plassert i det hjørnet, er fordi de rommer dype betydninger hos alle mennesker. Selv om Root har tyngdepunkt i det kontinuerlige dype på den ene siden ligger det samtidig litt av det tidsavgrensede dype idealet som vi ser på figur 4.

Figur. 4

Jansvik skriver (2009) i sin avhandling om dåpssamtale, at god kommunikasjon er viktig for å bygge relasjoner. Det vil si at en bør gi et godt førsteinntrykk i møter med mennesker, men i denne sammenheng er det ikke snakk om å bygge relasjonen etter det første møtet, men å være tilgjengelig og kunne være stedfortredere for den man møter under ulike omstendigheter. Det kan høres ut som om Kristus er tilstede i kun de lange og kontinuerlige relasjoner, og at han ikke er tilstedeværende i punktuelle møter. Det er langt fra sannheten. For Root er det når en

person møter den andre personen, hvor er Kristus til stede. I møter mellom to personer, kommer de opp mot den levende Gud.

Jeg har også skrevet litt om dåpsamtale som et eksempel, men vil legge til et begrep, nemlig inkarnasjon. I den punktuelle samtale om dåp, er det viktig å ikke begynne med å fortelle foreldre at deres nyfødte barn er befengt av arvesynd, ellers blir grunnlaget for kommunikasjon med dåpsforeldrene borte, sier Jansvik (2009, s.41). Derfor er det viktig å begynne der de er, med menneskeligheten. Grunnen til at Gud ble inkarnert for Root er at han åpenbarer sin dype kjærlighet til menneskeheten. I denne inkarnasjonen er det ikke noen strategi eller plan som Gud har benyttet seg av for å redde oss eller påvirke oss til å akseptere budskapet. For Root er inkarnasjon blitt til fordi Guds hjerte lengter etter å være nær hans skapninger, menneskeheten. For Root er vi skapt av Gud for at vi skal være mennesker selv i ulydighet og synd, og at vi skal forbli slik vi er skapt. Når det gjelder synd er ikke det et produkt av mennesker så lenge vi ikke forneker vår menneskelighet. Vi synder når vi forneker våre menneskeligheter. For Root innebærer inkarnasjonen at selv om mennesker er syndige, verdsetter Gud dem for menneskene de er. Han forlater dem aldri, isteden blir han stedfortreder for dem, menneskeheten.

Her skal jeg ikke nevne det punktuelle som er skrevet ovenfor, men vil gi en kort utgreiing om gravferd før jeg avslutter denne delen. Under et slikt møte, er det viktig å gi trygghet, bekrefte tro og være stedfortreder for dem som mister sine kjære. Kirken er til for en slik situasjon hvor livet byr på nedgang og undring rundt de store spørsmålene. Her har kirken mulighet til å vise sin forskjell fra verden ved å utøve omsorg, kjærlighet, tjeneste. Root refererer til Bonhoeffer hvor han skriver at kirken ikke er en Kristi-kirke hvis den ikke stiller opp for mennesker, men at kirken bare er en Kristi-kirke dersom den er en kirke for andre, selv i ulike omstendigheter. Ved å være åpen, inkluderende og stedfortreder for andre, skapes det konkrete stedet for Kristi tilstedeværelse. Og vil gi håp og trøst til de som er i sorg og lider. For Kristus har selv ikke bare opplevd lidelsen og sorg, men har også overvunnet. Han har beseiret synd og døden en gang for alle, og stått opp fra døden. Det Root mener, er at vi skulle få en ny himmelsk kropp, slik Kristus er kledd i det nye himmellegemet. Selv om de ikke har sterkt tilknytning til det kristne livet, så er det alltid trøstende å høre at det finnes en god Gud som tar godt vare på dem i livet etter døden, heller enn at det tar bare slutt for deres kjære og bekymringer for hvordan det har gått med dem.

4.4 Oppsummering

Jeg begynte med å presentere noen viktige begreper og hva breddeidealet refererer til. Innenfor feltet finnes kjernetiltak som står for alle årskullene i rekkefølge og ulike typer breddeidealer; *empiri, telos, strategi eller teologi*. Det jeg har skrevet videre handler om å fremstille Tveitereids problematisering om at bredde- og tidsavgrensninger på den ene siden, men også det kontinuerlige og brede på den andre siden, at de hører sammen. I *figur 1*. ser vi at trosopplæringen har sitt tyngdepunkt i det tidsavgrensede, mens Roots relasjonelle ungdomsarbeid har tyngdepunkt i både det kontinuerlige og dype, men også i det punktuelle hjørnet. Root er opptatt av det kontinuerlige dype for i det lange forholdet skjer en forvandling hos begge menneskene i møtet, men også det punktuelle er relevant, for det er ikke slik at Kristus er tilstede bare i det lange forholdet, men også i det punktuelle møtet, som for eksempel i dåpssamtale og gravferd.

5. Relasjonelt ungdomsarbeid og trosopplæring i et flerkulturelt samfunn

I denne korte delen skal jeg problematisere viktigheten av inkarnasjonsteologien og hva det vil si å leve som kristen i et flerkulturelt samfunn i dag. Jeg vil argumentere ut fra funnene i analysen av Roots relasjonelle ungdomsarbeid.

En student fra Det teologiske menighetsfakultet, Knut-Helge Fjeldstad, skrev en avhandling om kirkelig undervisning om inkarnasjonen i 2009. Der argumenterer han for at de ulike punktene i kristendomsopplæringen må være mer tydelige i dens kjernepunkter og fremme sannheten. Det er kirkens oppgave å ta ansvaret for en systematisk opplæring fremover ettersom skolen ikke lenger har kristendomsopplæring, slik det en gang var. For det skolen underviser nå er KRLE-faget som ment å være objektivt, kritisk, pluralistisk, og hvor de ulike verdensreligionene og livssynene skal presenteres med respekt. Dermed er det litt krevende for elevene å skille hva som er hva til slutt. Det er viktig at kirken ser sitt ansvar ved å synliggjøre en tydelig inkarnasjonsteologi og kristne kjernepunkt i trosopplæringsplanen, slik at ungdommer ikke blander inkarnasjonen med reinkarnasjon for eksempel (Fjeldstad, 2014, s.42). Vi lever i et flerkulturelt samfunn med ulike religiøse, livssynshumanister, ateister og diverse flere livssyn vandrende omkring med sine sannheter. I skole- og fritidssammenheng spør elevene om sin tro og tilhørighet. Det er ikke for å kritisere, men for å lære. Da er det

viktig å være trygg på sin egen religiøse tilhørighet slik at man har mulighet til å utfordre til toleranse og religionsdialog (Fjeldstad, 2014, s.38).

Søk etter spor av inkarnasjonsteologi og religionsdialog i trosopplæringsplan

I sin masteravhandling har Fjeldstad grundig undersøkt inkarnasjonsteologi og religionsdialog i *Plan for trosopplæringsplanens* innhold. Han fant noen tekster som belyser inkarnasjonsteologien og som fremhever at Gud ble mennesker, men det er kun i kjernetekstene på side 46-47 i trosopplæringsplan. Han er overrasket over at en av våre viktigste kristologiske bekjennelser ikke er nevnt i det hele tatt, mens det er gitt et vers knyttet til «Guds barn» Joh 1,9-11. Merkelig nok ble vers 14: «Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss» utelatt, ment Fjeldstad (2014, s.47).

Om vi leser nøyere i Trosopplæringsplanen på side 16, ser vi for første og eneste gang at to-natur-læren blir nevnt: Jesus er sann Gud og sant menneske, men det blir rett og slett for utydelig å nevne blant alle andre temaer som går over to sider, og uten utheving, skrev Fjeldstad (2014, s.48-49). Ellers nevnes ikke ordet inkarnasjonen noe sted, selv om kjerneteksten omhandler, uten refleksjon, hvorfor disse er sentrale i planen. Man kan argumentere med å si at Jesus er vårt sentrum og det navnet vi lovpriser og forkynner. På den ene siden det er umulig å overse ettersom det er sannheten, men på den andre siden er det en veldig svak inkarnasjonsteologi i planen.

Når det kommer til å leve som kristen i et flerreligiøst samfunn, har Trosopplæringsplan svært lite innhold angående temaet: «Trygghet på egen religiøs tilhørighet er viktig i et mangfoldig samfunn som utfordrer til toleranse og religionsdialog» (Kirkerådet, 2010, s.3). Ellers inneholder planen ikke noe om hva det vil si å være kristen i et flerkulturelt samfunn for barn og unge i dag. Det er kirkens ansvar å vise denne respekt og toleranse, slik direktør Johnsen skrev i forordet, mener Fjeldstad (2014, s.50). Vårt flerkulturelle samfunn påvirker trosopplæringen for barn og unge i dag, og dermed burde religions- og livssynsdialog være en sentral dimensjon i denne planen. Noen vil kanskje argumentere med å si at: om man leser kapittel 6 i planen, så vil du finne *misjon*. I det avsnittet står det at kirken skal oppsøkende, inviterende og nærværende i ord og handling. Ja, det er sant nok, men i virkeligheten er det ikke slik. Kanskje ikke for alle kirker, men i store byer hvor det er enighet om at i kirken og i

religionsdialog med nye naboer (enten det er moske eller tempel), at møtet ikke handler om misjonering eller forkynnelse.

Ordet misjon oppfattes heller ikke som religionsdialog, men et ønske om å overbevise. Et annet ord som passer bedre med tanke på et flerkulturelt samfunn er toleranse og respekt. Med misjon som overskrift, følte han ikke at kirken tar religions- og livssynsdialogens kunst på alvor: «å være tydelige og å skape tilhørighet til kristen tro og tradisjon, men mane til toleranse og respekt.» For i religionsdialogen handler det ikke om misjon, men toleranse og respekt. Det høres ut som om han er imot misjon, men poenget hans er å problematisere hvor lite gjennomtenkt det er å la misjon være Den norske kirkes overskrift på disse møtepunktene, istedenfor toleranse og respekt. For det er i toleranse at vi kan være tydelige og reflektere rundt hva som skiller den kristne tro fra alle andre religioner og livssyn: nettopp at Gud ble mennesker, *inkarnert*. Derfra blir toleranse mulig: det er greit at vi er uenige, men vi må i det minste behandle hverandre med respekt. Hans argumentasjon er ikke bare viktig i kirkens møte med andre religioner og livssyn, men også inn mot kirke-skolesamarbeid (Fjeldstad, 2014, s.50-51).

5.1 Root om inkarnasjon og misjon i trosopplærings

Før jeg leste Fjeldstads avhandling, tenkte jeg også selv noen ganger på hva som er spesielt med kristendommen og hva som skiller den fra alle andre. Jeg tenker at det er fordi kristendom ikke er noe man gjør seg fortjent til, mens alle andre religioner har å gjøre med prestasjoner. I seg selv er ikke svaret feil, men aldri har jeg tenkt, nevnt eller sagt ordet inkarnasjon, noe som er veldig relevant. Ved å ha lest Roots inkarnasjonsteori i forbindelse med relasjonelt ungdomsarbeid som er bygget gjennom Bonhoeffer kristologi og Fjeldstads avhandling, gikk det opp for meg hvor viktig ordet inkarnasjon er. Derfor er det viktig at Den norske folkekirke erkjenner at inkarnasjonskristologi må være utgangspunktet i møte med det flerkulturelle samfunn. Det er sånn en kristen bør leve i et mangfold med toleranse og respekt (Fjeldstad, 2014).

Her vil jeg først fokusere på hvorfor inkarnasjonsteologi er viktig i Den norske folkekirke og trosopplæringsplanen i møte med et flerkulturelt samfunn. For Root er inkarnasjonen viktig fordi det er her Gud åpenbarte seg, tok på seg en menneskelig skikkelse og overga seg til alt som er midler for et skapt vesen. Gud avslører dybden av kjærlighet og omsorg som han har

til menneskeheten. Selv om skaperverket er ødelagt og menneskeheten syndig, verdsetter Gud det ved å tre inn i det og dele dets plass. Den menneskelige siden ved Jesus Kristus er det viktig å fremheve (se 4.3). Fordi dette ene konkret ord er sentrum: inkarnasjon (Fjeldstad, 2014, s.37). Denne inkarnasjonen tydeliggjør dermed at det eneste kriteriet for å være kjent og elsket av Gud, er å være menneske. Relasjonelt ungdomsarbeid som Root gjenskapte handler ikke om å hjelpe ungdommene eller medlemmer/folk til å akseptere budskapet eller til å bli en bedre kristen, men til å hjelpe mennesker til å være slik Gud har skapt dem til å være.

For det andre betyr inkarnasjonen, som Root nevner, at den guddommelige væren ikke kan finnes i annet enn menneskelig form. Den forteller oss at det konkrete stedet hvor vi kan finne hvem Gud er, er ved å være nær andre mennesker. For det tredje betyr inkarnasjonen, at i Kristus menneskeheten er man fri til å vise sine menneskelige egenskaper framfor Gud. Det vil si at Gud vil at vi skal forbli menneskeheten slik vi er blitt skapt av Ham. Root sier at så lenge vi forneker vår menneskelighet og søker å leve kun for oss selv – da lever vi i synd. For menneskeheten er skapt til å ha relasjoner med hverandre. Sist, men ikke minst er det nettopp dette som skiller kristen sannhet fra alle andre religioner og livssyn.

Jeg er også enig med Fjeldstad i at misjon er ikke den rette ordbruken i sammenheng med religionsdialog. Toleranse og respekt passer bedre i denne situasjonen, ettersom misjon går veldig mye på å overbevise, formidle og forkynne på den ene siden. Kort sagt, har det et mål om å nå fram. For Root har relasjonelt ungdomsarbeid ikke noe mål, fordi vi er der allerede når vi samhandler med hverandre, og det er at Kristus møter oss. Denne relasjonen er målet i seg selv og ikke mer. Om det skulle tilpasses med å fjerne misjon, vil det utelater en del av kirken kjernen på den andre siden. For Root er kirken utnevnt av Kristus for å følge ham inn i verden i kjærlig tjeneste. I tillegg henger misjon, dåp og opplæring uløselig sammen som vi ser i det Evangeliet etter Matteus kapitel 28,18-20 (Kirkerådet, 2010, s.31). Det er her folkekirkens største utfordringer ligger etter min mening og for så vidt trosopplæringsplanen også. Som nevnt tidligere i oppgaven skal og bør kirken være et sted for en åpen og ærlig samtale om de vanskelige spørsmålene, men det er også viktig å se til at kjernen i kirkens identitet ikke forsvinner, for eksempel ved misjon. På den ene siden har Fjeldstad rett i sitt argument om at ordet misjon ikke passer i et flerkulturelt samfunn, men på den andre siden så er misjon og kirken uatskillelige, for kirken har som rolle å gjøre folk til disipler av Kristus. Spørsmålet er hva vi gjør med det.

Det kirken og trosopplæringsplanen kan gjøre i fremtiden, er å fokusere mer på hvem Jesus Kristus er, og leve slik Root har sagt i sitt relasjonelle ungdomsarbeid om å være stedfortredere for andre.

Calling us beyond seeing relationships as tools for influence and into seeing the beautiful inner reality of relationship as the invitation to share each other's place, to be with each other in both joy and suffering, and in so doing to witness to Christ among us (Root, 2007, s.10).

I seg selv finnes misjon i Roots relasjonelle ungdomsarbeid, men det han gjør med misjonen er å koble det sammen med en teologisk ydmykhet. Det er slik Root gjenreise det relasjonelle ungdomsarbeidets ved fotfeste i Guds lidende kjærlighet i Jesus Kristus. For Root ser vi gjennom inkarnasjonen Guds forpliktelse og kjærlighet til menneskehetens gjennom Hans menneskelige solidaritet. I likhet med den gjenoppståtte Kristus, blir vi oppmuntret til å leve i frihet for ham og for medmennesker. Med dette i fokus, tror jeg det vil åpne seg en mulighet for kirke-skolesamarbeid i fremtiden, som er en arena hvor de fleste barn og unge tilbringer det meste av tiden sin.

5.2 Oppsummering

Spørsmålet om hvordan en kan forstå Roots oppfatning av det manglende inkarnasjonsfokuset og misjonsforståelsen i *Plan for trosopplæring*, er ved å ta utgangspunkt i inkarnasjonen som kjernepunktet i den kristne tro. Dette skiller den fra andre religioner, ved siden av navnet Jesus.

Betydningen av ordet misjon kan være fjern for Roots måte å se relasjonelt ungdomsarbeid på, siden det har å gjøre med overbevisning og formidling. Spesielt i et flerkulturelt samfunn foreslår Fjeldstad toleranse og respekt i stedet for misjonsarbeid. For å ikke måtte miste kirkens kjernepraksis på den ene siden, og for å være åpen og inkluderende på den andre siden, tilbyr Root en løsning gjennom sitt arbeid. Hans relasjonsarbeid er en sammenkobling nettopp av misjon og teologisk ydmykhet.

6. Oppsummering / konklusjon

Jeg begynte denne oppgaven med å stille forskningsspørsmålet:

Hva kjennetegner Andrew Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid, og hvordan er denne forståelsen relevant for trosopplæringen i en norsk folkekirkekontekst?

I oppgavens første del analyserte jeg hva som kjennetegner Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid slik det kommer fram i boka *Revisiting relational youth ministry* (2007). Jeg analyserte innholdet i hans tenkning om relasjonelt ungdomsarbeid med utgangspunkt i spørsmålet om hvordan menneskets relasjon til Gud, til medmennesker og til seg selv, kommer til uttrykk hos Root. Analysen viste at det er viktig å vite hvem den inkarnerte Jesus Kristus er. Inkarnasjonen ble utført på korset, og Kristus led for oss der. Oppstandelsen viste at vi ikke burde frykte lidelse, for gjennom at Jesus beseiret lidelse og synd, kan vi mennesker leve slik vi er skapt av Gud. Denne inkarnasjonen var et bevis på kjærlighet fra Gud til menneskene han skapte, uten at han hadde til hensikt å prøve å forbedre og endre dem. Det han forventer fra menneskene er at vi er der for hverandre. Vi er kalt til å følge Jesus på en slik måte at vi bør være åpne i møte ved hverandre, og ikke begå handlinger med skjulte motiv eller baktanker. Selv om Kristus ikke er synliggjort i menneskelig form, er han med oss gjennom våre relasjoner. I det å være stedfortreder for en annen skjer en forvandling hvor vi blir fornyet slik at man kan erkjenne hva det innebærer å være menneske. Dette hjelper oss med å oppdage oss selv i møte med andre.

I oppgavens andre del drøftet jeg hvordan Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid er relevant for trosopplæring i en norsk folkekirkekontekst. I kapittel 3 stilte jeg spørsmålet: *Hvordan relaterer Roots tenkning om relasjonelt ungdomsarbeid seg til den ekklesiologisk-pedagogiske diskursen om trosopplæring innenfor Den norske kirke?* Diskusjonen i dette kapitlet viste at mange av Fagermoens typologier også overlapper med Roots relasjonelle ungdomsarbeid. Spesielt fellesskapskirken er mest relevant fordi denne vektlegger betydningen av fellesskapet, for det er her Jesus er til stede. Til motsetning passer ikke ritekirken spesielt godt inn i Roots matrise. Ritekirken handler mer om de punktuelle møtene, noe som begrenser forvandling og utvikling hos mennesker. Man kan ikke bli kjent med andre på en slik måte at en kan bli stedfortreder for dem, og slik er mye av ritekirkens arbeid ikke relasjonelt.

I kapittel 4 stilte jeg spørsmålet: *Hvordan kan Root bidra til spenningen mellom bredde- og dybdeidealet i trosopplæringen? Er Roots tenkning bare relevant for den kontinuerlige trosopplæringen, eller også for den punktuelle?* Breddeidealet går ut på at kirken ønsker å nå frem til barn fra dåpsalder til de er myndige, mens dybdeidealet handler om at kirken ønsker å ha en god og meningsfull relasjon til de unge. Root mente at begge idealene hadde stor betydning, og at de begge er viktige for relasjonsbygging. Drøftingen viste at Roots relasjonelle tenkning passer for både den kontinuerlige og den punktuelle trosopplæringen. Likevel er den viktigst for den kontinuerlige trosopplæringen fordi Root tar utgangspunkt i at man kjenner både hverandre og seg selv på et dypere plan. Ikke bare som bekjente man møter på butikken, men som mennesker vi kan dele både gode og dårlige erfaringer med. Det å etablere en god relasjon tar lang tid, derfor er det viktig å ha flere møtepunkter som er betydningsfulle for barn og unge. Den punktuelle opplæringa er også relevant fordi det ikke er en motsetning til Fagermoens diskusjon, men nettopp fordi det finnes en dypere mening i det punktuelle møtet også.

I kapittel 5 stilte jeg spørsmålet: *Hvordan utfordrer Root det manglende inkarnasjonsfokuset og misjonsforståelsen i Plan for trosopplæring?* Inkarnasjon er viktig for relasjonelt ungdomsarbeid, fordi Root ut fra det gjenskapte et særlig fokus på relasjoner mellom voksne og de unge i en kirkelig kontekst. Gjennom inkarnasjon åpenbarte Gud seg som en tilstedeværende skikkelse i våre liv, og det ble bekreftet at Gud er med oss i solidaritet. I følge Root, er det problematisk med det manglende inkarnasjonsfokuset fordi det finnes svake ledd i trosopplæringen som ikke sier noe om dette, og som derfor ikke gir riktig informasjon. Kirken er kalt av Kristus til å følge ham, og kan dermed være et formidlende og overbevisende sted for budskapet. Uten å fjerne betydningen av ordet misjon, kan man heller koble det sammen med den kristologiske ydmykhet, slik Root foreslår i sin bok. Root mente at en ikke skal ta avstand fra misjonsarbeid, men det viktigste er at man må være ydmyk, og det er viktig å ta utgangspunkt i Kristi inkarnasjon.

Er Roots forståelse av relasjonelt ungdomsarbeid relevant for en norsk folkekirkekontekst? Som jeg allerede har vist, er svaret på dette todelt. I en folkekirke er alle mennesker forskjellige, og vi som jobber der må være inkluderende. Når vi gjør dette, må det ikke være med intensjon om å oppnå noe, men fordi vi genuint ønsker å bli kjent med mennesker, og inngå en relasjon til dem. Et problem i et forhold kan være at en person utnytter den andre for

sin egen fordel for å oppnå det en vil, og en slik hendelse kan forekomme i en kirke også. Med tanke på manglende inkarnasjonsfokus er det viktig at man legger inn mye innsats for å få fotfeste i Jesu inkarnasjon. Derfra må relasjonsarbeidet oppstå. Selv om man kan møte ulike utfordringer i arbeidet, er det verdt å oppleve grunnet Kristus som vil beseire og hjelpe oss. Dermed må man være oppmerksom på at vi som kirke ikke pirker på andres tro. Samtidig er det viktig å huske på at Roots arbeid ble til under andre omstendigheter, og at derfor kan en ikke oversette alt fra en nord-amerikansk, evangelisk kontekst til en norsk folkekirkekontekst.

7. Litteraturliste

Bibelen (2006). Det Norske Bibelselskap

Browning, Don S. (1991). *A Fundamental Practical Theology: descriptive and strategic proposals*. Minneapolis: Fortress Press

Christoffersen, Svein Aage (03/2006). «Beretningen om den imøtekommende Gud eller hva betyr Åpen folkekirke?» Kirke & Kultur. s.315-320

Dietrich, Stephanie (2015). «Folkekirken som sanctorum communio i lys av Bonhoeffers teologi og Barmenerklæringen». Fra *Folkekirke nå* (red.) Dietrich, Stephanie; Elstad, Hallgeir; Fagerli, Beate og Haanes, L. Vidar. Verbum, Akademisk

Ekrem, Linda Mariann (2012). «(...) alle har jo litt spesielle behov, alle er jo litt sårbare ...». Masteravhandling i Diakoni

Fagermoen, Tron (2015) «Hvilken kirke? Læring for hvem? Læringsteori, kirkeforståelse og tilrettelagt trosopplæring». *Trosopplæring for alle? Læring, tro og sårbare unge* (red.). Engedal, Leif Gunnar; Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid. Prismet bok. Iko-forlaget AS

Fjeldstad, Knut-Helge (2014). *INKARNASJONEN*. En teologi-historisk framstilling av to oldkirkelige forfatteres kristologi og forståelse av inkarnasjonen, og spørsmålet om inkarnasjonens betydning for trosopplæringen i vår tid. Masteravhandling i kirkelig undervisning

Graff-Kallevåg, Kristin (2015). «Trosopplæring i folkekirken». Fra *Folkekirke nå* (red.) Dietrich, Stephanie; Elstad, Hallgeir; Fagerli, Beate og Haanes, L. Vidar. Verbum, Akademisk

Hegstad, Harald (2002). «Ekklesiologi mellom teori og praksis» i Jan-Olav Henriksen m.fl. (red). *Teologi for kirken*. Festskrift til Torleiv Austad. Oslo: Verbum

Hegstad, Harald (03/2006). «En åpen kirke». Kirke & Kultur. side 327-332 pdf.

Jansvik, Eva Marie (2009). «Dåpssamtalen – det viktige første møte mellom foreldre og kirke.» En avhandling i religionspedagogikk

Johannessen, A., P. A. Tufte og L. Christoffersen (2010) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4. utg. Oslo: Abstrakt forlag

Johnsen, Jens-Petter (2015). «Gud vil ha folk! Folkekirke og trossamfunn i fremtidens norske kirke». *Folkekirke nå* (red.) Dietrich, Stephanie; Elstad, Hallgeir; Fagerli, Beate og Haanes, L. Vidar. Verbum, Akademisk, 2015

Kirken.no (2020). <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/bakgrunn/om-kirkestatistikk/medlemsstatistikk/> (23.11.19)

Kirkerådet (2017). «Den norske kirke. Trosopplæring i Den norske kirke – status 2017» pdf. Oslo 13-15.09.

Kirkerådet (2010). *Gud gir – vi deler: plan for trosopplæring i Den norske kirke*. Oslo: Den norske kirke, Kirkerådet.

Krogh, Thomas (2009). *Hermeneutikk: om å forstå og fortolke*. Gyldendal akademisk, 2009

Lundby, Knut (2012): <https://www.kristenogprogressiv.no/?p=394> 02.12.19 publisert i 3.12.12

Luthersem.edu (2020): https://www.luthersem.edu/faculty/fac_home.aspx?contact_id=aroot (23.09.19)

Mjaaland, Marius Timmann (2017). *Systematisk Teologi*. Verbum Akademisk

NOU 2000:26 «... til et åpent liv i tro og tillit.» Dåpsopplæring i Den norske kirke. St.meld. nr. 7 (2002-2003). «Trusopplæring i ei ny tid. Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja.»

Oftestad, B. T (1998) *Den norske statsreligionen: Fra øvrighetskirke til demokratisk statskirke* (s. 85-287). Kristiansand: Høyskoleforlaget

Rasmussen, Tarald (2005). «Fra reformasjonen til 1814». *Fra Norske Kirkehistorie* (2005, 3.utg) av B.T. Oftestad, Tarald Rasmussen & Jan Schumacher. Oslo universitetsforlaget

Ropeid, Tor Jan, Reiten, Håvard og Hustad, Tom (red) (2006). *Store tysk-norsk ordbok*. 2. Utgave. Fagbokforlaget

Root, Andrew (2007). *Revisiting relational youth ministry: from a strategy of influence to a theology of incarnation*. Downers Grove: InterVarsity Press

Root, Andrew (2011). «The Incarnation, Place-sharing, And Youth Ministry: Experiencing The Transcendence of God.» *The Journal of Youth Ministry*, 12 no 1 Fall 2013, p 21-36,

Trimmer, Edward A (2008). *The Journal of Youth Ministry*, 6 no 2 Spr 2008, p 121-123. ISSN: 1541-0412. Review of Root, Andrew. *Revisiting relational youth ministry* (2007).

Tveitereid, Knut (2015). «Bredde og dybde, tidsavgrensing og kontinuitet – Nødvendige motsetninger i kirkelig trosopplæring?» Graff-Kallevåg, Kristin & Kaufman, Tone Stangeland (red.): *Byggekloss-spiritualitet? En studie av spiritualitet i Den norske kirkes trosopplæring*. Prismet bok. iko forlaget

Fotnoter

Dean, Kenda C. <https://www.amazon.com/Revisiting-Relational-Youth-Ministry-Incarnation/dp/0830834885> (henta 10.01.20)

Young Life. <https://www.younglife.org/About/Pages/History.aspx> (2004-2020 /henta 10.01.20)

Youth for Christ. <https://yfc.org/about/> (publisert 19 sept 2019/henta 10.01.20)

Modell.

Tabell. 1,2 og 3 er hentet fra Fagermoen, 2015, s.37-39; 49-51